

Kancelária Rady pre mediálne služby

Pracovný materiál Kancelárie Rady na zasadnutie Rady pre mediálne služby dňa 20. 11. 2024

Správne konanie: 0092/SKO/2024
Predmet: § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.
Účastník konania: Slovenská televízia a rozhlas
Správny orgán: Rada pre mediálne služby

Dátum: 12. 11. 2024

NÁVRH UZNESENIA:

Rada pre mediálne služby (ďalej len „Rada“) ako orgán príslušný podľa § 109 a § 110 zákona č. 264/2022 Z. z. o mediálnych službách (ďalej len „zákon č. 264/2022 Z. z.“), v senáte 1 zloženom z predsedníčky senátu doc. PhDr. Anikó Dušíkovej, CSc. a členov senátu Ivana Bindasa a PhDr. Marty Danielovej, v súlade so zákonom č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, rozhodla, že správne konanie č. 0092/SKO/2024 vedené voči vysielateľovi voči vysielateľovi Slovenská televízia a rozhlas, sídlo Mlynská dolina, 845 45 Bratislava, IČO 56 398 255, podľa ustanovenia § 30 ods. 1 písm. h) zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov

zastavuje,

pretože odpadol dôvod konania začatého na podnet správneho orgánu.

Úloha:

Kancelária Rady vyhotoví písomné znenie rozhodnutia a zašle ho účastníkovi konania.

T: 20. 12. 2024

Z: PO

* * *

Rada na svojom zasadnutí dňa 22. 5. 2024 začala správne konanie voči vysielateľovi Rozhlas a televízia Slovenska vo veci možného porušenia povinnosti ustanovenej v **§ 25 písm. b)** zákona č. 264/2022 Z. z. v súvislosti s tým, že na programovej službe RTVS 24 dňa 12. 3. 2024 o cca 20:20 hod. odvysielal program *Komentáre dňa*, v ktorom mohlo dôjsť k porušeniu povinnosti zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky.

Oznámenie o začatí správneho konania bolo účastníkovi konania doručené dňa 14. 5. 2024, na základe čoho sa začalo správne konanie č. 0092/SKO/2024. Účastník konania bol súčasne vyzvaný, aby v lehote najneskôr do 10 dní od doručenia oznámenia v súlade s § 33 ods. 1 a § 34 ods. 3 zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní zaslal svoje stanovisko, prípadne navrhol dôkazy a vyjadril sa k podkladom pre rozhodnutie v predmetnom správnom konaní. Súčasne bol účastník konania upozornený, že pokiaľ svoje práva v stanovenej lehote nevyužije, Rada môže rozhodnúť vo veci aj bez jeho stanoviska, pokiaľ uzná, že podklady a dôkazy zhromaždené v správnom konaní sú dostačujúce podľa § 46 správneho poriadku. Prílohou oznámenia o začatí správneho konania bol záznam vysielania programu *Komentáre dňa* odvysielaného na programovej službe RTVS 24 dňa 12. 3. 2024 o cca 20:20 hod. a prepis/popis skutkového stavu.

Dňa 24. 6. 2024 bolo Rade doručené vyjadrenie účastníka konania k predmetu správneho konania.

Subjektívna 6-mesačná lehota na uloženie sankcie začala v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. plynúť dňa 22. 5. 2024 a uplynie dňa 22. 11. 2024. Objektívna 18 - mesačná lehota na uloženie sankcie začala v zmysle § 135 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. plynúť dňa 12. 3. 2024 a uplynie dňa 12. 9. 2025.

* * *

Návrh uznesenia smeruje voči vysielateľovi Slovenská televízia a rozhlas, pretože dňa 1. 7. 2024 nadobudol účinnosť zákon č. 157/2024 Z. z. o Slovenskej televízii a rozhlase a o zmene niektorých zákonov (ďalej len „zákon č. 157/2024 Z. z.“), ktorým bola zrušená Rozhlas a televízia Slovenska a ktorým bola zriadená Slovenská televízia a rozhlas ako verejnoprávna, národná, nezávislá, informačná, kultúrna a vzdelávacia inštitúcia, ktorá okrem iného poskytuje službu verejnosti v oblasti televízneho vysielania a rozhlasového vysielania. Podľa § 30 ods. 1 zákona č. 157/2024 Z. z. „Rozhlas a televízia Slovenska zriadená podľa doterajších predpisov sa ku dňu účinnosti tohto zákona zrušuje.

Slovenská televízia a rozhlas sa ku dňu účinnosti tohto zákona stáva právnym nástupcom Rozhlasu a televízie Slovenska a preberá všetky jeho práva a povinnosti ku dňu účinnosti tohto zákona.“ Na základe prechodného ustanovenia § 30 ods. 1 zákona č. 157/2024 Z. z. teda došlo ku dňu účinnosti tohto zákona k zrušeniu Rozhlasu a televízie Slovenska a účastník predmetného konania – Slovenská televízia a rozhlas – sa stal jeho právnym nástupcom. V súlade s § 30 ods. 1 zákona č. 157/2024 Z. z. došlo k prechodu práv a povinností Rozhlasu a televízie Slovenska (právny predchodca) na Slovenskú televíziu a rozhlas. V rozsahu prechodu práv a povinností je i povinnosť strpieť uloženie sankcie za porušenie povinností vyplývajúcich zo zákona č. 264/2022 Z. z. K prechodu administratívnej zodpovednosti v obdobnej situácii zaujal stanovisko i Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozhodnutí sp. zn. 4 SŽ/10/2012 zo dňa 18. 9. 2012, keď poukázal na svoju predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť (rozhodnutie sp. zn. 1 Sžpu/2/2008 zo dňa 26. 10. 2010) a uviedol, cit.: „V nadväznosti na závery prijaté v uvedenom rozsudku senát najvyššieho súdu uvádza, že v prípade administratívneho trestania prechádza deliktuálna spôsobilosť zo subjektu právneho predchodcu na subjekt právneho nástupcu za podmienky, že nástupnícky subjekt pokračuje v aktivitách právneho predchodcu a subjekt právneho predchodcu zanikol... Cieľom administratívneho trestania je zabezpečiť, aby správanie, ktoré by malo byť potrestané, nezostalo nepotrestané a neboli tak zmarené ciele ochrany pred porušovaním zákona z dôvodu určitých zmien právnických osôb. V prvom rade je teda sankcionovaný vždy porušovateľ a v prípade jeho zániku jeho nástupca, ktorý prevzal jeho materiálne a ľudské zdroje a ktorý pokračuje v jeho celkovej predchádzajúcej aktivite.“ Z uvedeného dôvodu bolo v správnom konaní pokračované s účastníkom konania.

* * *

Prepis/popis skutkového stavu

Monitorované vysielanie: *Komentáre dňa*
Deň vysielania: 12. 3. 2024
Čas vysielania: o cca 20:20 hod.

Vysielanie bolo monitorované zo záznamu Rady.

20:20 – Začiatok programu *Komentáre dňa*. Záber na moderátora v štúdiu. V spodnej časti obrazovky bol zobrazený text „Nový zákon o Slovenskej televízii a rozhlase“.

Moderátor: *Dobry večer, sledujete Komentáre dňa. Dnes o jedinej téme, budúcnosti našej verejnoprávnej inštitúcie. Hostami dnešného vydania mali byť predseda výboru Národnej rady pre kultúru a médiá Roman Michelko z SNS a podpredsedníčka výboru Zoja, Zora Jaurová z Progresívneho Slovenska. Obaja ale prijali pozvanie do mimoriadneho štvrtkového špeciálu o budúcnosti RTVS. Rozhlas a televízia Slovenska v podobe ako funguje posledných 13 rokov zrejme skončí.*

V pozadí sa na monitore objavili zábery na budovy RTVS.

Moderátor: *Ministerstvo kultúry predložilo na skrátene pripomienkovanie nový zákon. Pozrime sa teraz na kľúčové zmeny, ktoré chce súčasná vláda zaviesť. Inštitúcia sa premenuje na Slovenskú televíziu a rozhlas. Schválením zákona skončí aj súčasné vedenie. Generálny riaditeľ Ľuboš Machaj bol zvolený do funkcie v roku 2022 a riadne funkčné obdobie by mu malo trvať až do roku 2027. Nového generálneho riaditeľa už viac nemá voliť parlament, ale rada. Počet jej členov sa zníži zo súčasných 9 na 7, z nich 4 zvolí parlament a zvyšných 3 určí priamo ministerstvo kultúry a financií. Rada bude môcť generálneho riaditeľa odvolať aj bez udania dôvodu. Vzniknúť má aj nová Programová rada, ktorá bude posudzovať a kontrolovať program. Podľa akých kritérií rada vznikne, zatiaľ nie je jasné. Nový zákon počíta aj s opätovným zavedením zmluvy so štátom, ktorou sa dopĺňa financovanie telerozhlasu.*

Zábery na poslancov.

Redaktor: *9. október 2023. Ešte ani nezaschol atrament na dekrétach o zvolení do Národnej rady a predseda SNS už hovoril o zmenách v RTVS.*

Záber na A. Danku na monitore.

A. Danko: *Toto zmeníme, toto nie, a to si ... (nezrozumiteľné).*

Záber na M. Šimkovičovú a Ľ. Machaja. Potom zábery na RTVS.

Redaktor: *Ani nie pol roka od volieb je predstava koalícieho trojlístka o verejnoprávnej inštitúcii na svete. Nový zákon prichádza napriek tomu, že diváci kontinuálne označujú televízne spravodajstvo RTVS za najobjektívnejšie na Slovensku. Koncom februára to už bolo sedemnásť krát.*

Záber na redaktora v štúdiu.

Redaktor: *Ministerka kultúry síce hovorí o výhradách voči RTVS, o aké konkrétne ide, sme sa zatiaľ nedozvedeli. Rovnako nechcela komentovať ani nový zákon.*

Záber na M. Šimkovičovú.

M. Šimkovičová: *Už som to teraz povedala.*

Novinár: *Asi tie, tie náležitosti zákona poznáte, čiže mohli by ste ho aspoň teraz okomentovať.*

M. Šimkovičová (ministerka kultúry, nominantka SNS): *Áno, ideme v súlade s európskou.*

Záber na Ľ. Machaja, potom na M. Šimkovičovú.

Ľ. Machaj (generálny riaditeľ RTVS): *Som presvedčený, že zmeny, ktoré zákonodarcu navrhuje, sú jasne účelové a najmä sú zásahom v rozpore s princípmi Európskej ochrany verejnoprávnych médií, ako ich deklarujú medzinárodné právne normy. Zákon má podľa mňa jediný cieľ, zmocniť sa nezávislého verejnoprávneho média a podriadiť ho vládnej moci.*

Zábery na RTVS, neskôr zábery na R. Fica s R. Kaliňákom.

Redaktor: *Zákon je síce v pripomienkovaní, no podľa informácií RTVS o novej podobe Telerozhlasu zatiaľ lídri vládnucej väčšiny nediskutovali na koalíciej rade.*

Záber na R. Michelka, neskôr na Ľ. Machaja a M. Šimkovičovú.

R. Michelko (predseda výboru NR SR pre kultúru a médiá /SNS/): *Ja som vždy bol za to, aby manažment volili Rady a nie plénum, lebo vtedy je to najviac spolitizované. Začína pripomienkové konanie, nevylučujem možnosti nejakých miernych obmien.*

Záber na T. Druckera.

T. Drucker (minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR /Hlas-SD/): *Ja som videl, že to bolo v medzirezortnom pripomienkovom konaní, ale neoboznámil som sa zatiaľ s tým textom zákona iba to, čo som si prečítal zatiaľ z médií.*

Záber na facebookovú stránku SMER-SD.

Mužský hlas: *Keď prejde nový zákon, RTVS konečne prestane byť hlásnou trúbou progresivizmu a militarizmu.*

Záber na M. Šimečku a Z. Jaurovú, neskôr na RTVS.

M. Šimečka (podpredseda NR SR, predseda hnutia /PS/): *O čo v skutočnosti vláde ide v tomto zákone, je vytvoriť vlastnú propagandistickú štátnu televíziu. Vytvoriť médium, ktoré bude servilne pomáhať tejto vláde, kde budú pretláčané proruské naratívy.*

Zábery na RTVS, neskôr na M. Šimečku a B. Gröhlinga, M. Šimkovičovú, R. Fica.

Redaktor: *Ovládnutie, cenzúra, v budúcnosti hlásna trúba vlády, takto hodnotí opozícia zákon z dielne rezortu kultúry. Poslanci preto zbierajú podpisy pod hromadnú pripomienku, v hre sú aj ďalšie kroky.*

Záber na R. Paráka, neskôr na M. Šimkovičovú.

R. Parák (tím líder strany SaS pre kultúru): *O takejto hromadnej pripomienke je povinná ministerka alebo ministerstvo rokovať v rozporovom konaní. Jednoznačne sa budeme obracať na Európsku komisiu, pretože myslím si, že to jedna z mála pák, ktoré na túto vládnú garnitúru ešte možno budú fungovať.*

Záber na J. Hajka, neskôr záber na poslancov v parlamente.

J. Hajko (podpredseda výboru NR SR pre hospodárske záležitosti /KDH/): *Budeme všetkými prostriedkami sa snažiť, aby sa takýto zákon neprijal. Hovorím všetkými prostriedkami, a tá prvá možnosť je, že pôjde tento návrh zákona cez parlament a tým pádom sa nám podarí nejakým spôsobom tento zákon v parlamente zablokovať.*

Záber na Ľ. Machaja.

Ľ. Machaj (generálny riaditeľ RTVS): *My pripravujeme s celým tímom našich odborníkov v oblasti legislatívnej, hlavne mediálneho práva, pripomienky, aby sme zabezpečili nejakým spôsobom odozvu na tento zákon.*

Zábery na RTVS.

Redaktor: *Redakcia a Ivan Tománek, RTVS.*

Zábery zo štúdia s moderátorom a hosťom.

Moderátor: *O budúcnosti Rozhlasu a televízie na Slovensku sa dnes večer budeme rozprávať s našimi hosťami. Prvým z nich je publicista Július Lőrincz, vitajte v štúdiu.*

J. Lőrincz: *Ďakujem, dobrý večer.*

Moderátor: *Predpokladám, že ste čítali ten nový návrh zákona a máte informácie, čo ministerstvo kultúry navrhuje. Aký je váš základný komentár k tomu, čo ste si, čo ste sa dozvedeli?*

J. Lőrincz: *Takže je to, je to taká cesta, k tomu starší, príslušníci starších generácií sa pamätajú, existovali závodné rozhlas, takže ja si myslím, že to je taký nejaký závodný rozhlas vlády alebo vládnej koalície. Je to v 21. storočí v jednom európskom štáte, je to nie celkom normálne.*

Moderátor: *Prečo si to myslíte, že závodný rozhlas alebo závodná trúba nejakej, nejakej vlády. Z čoho vychádzate?*

J. Lőrincz: *Viete, už vy ste hovorili o tom v úvode, že tá Programová rada, ako sa bude voliť riaditeľ a podobne, čiže tam je veľká prevaha, v jednom prípade, ktorá je, 3 nominanti ministerstva, 4 nominanti parlamentu, to je, to nie je pluralita, to nie je demokracia, viete, a to je. Pozrite sa, my sme, začiatkom 90. rokov boli tiež také pokusy vytvoriť takú nejakú mediálnu radu, pán Mečiar mal túto tendenciu, a priatelia zo s, kolegovia novinári, ktorí boli takto aktívni aj v Slovenskom syndikáte novinárov, tí išli vytvoriť, áno, jednu tlačovú radu, Tlačovú radu Slovenskej republiky, ale ktorá by mala na starosti, alebo by riešila, problémy etiky novinárskej, bol by to nejaký samo, a aj to vzniklo, ako samoregulačný orgán, ale tam, tam sa vyhýbali tomu, ak chceli zachovať nezávislosť, tak aby to bolo volené parlamentom. Tým bola, jej právomoci toho, tej rady, boli síce obmedzené, že nemohol ukladať pokuty a také, také veci, ale, ale bol skutočne nezávislý. Boli tam nejakí právnici, predstavitelia nejakých inštitúcií, jeden čas tam bol aj profesor z Katolíckej univerzity.*

Moderátor: *Čiže tá rada bola nezávislá.*

J. Lőrincz: *Nezávislá bola. Zachovala si, dodnes si zachovala nezávislosť.*

Moderátor: *Na linke je s nami aj Karol Lovaš z Inštitútu komunikačných štúdií a žurnalistiky Karlovej univerzity v Prahe. Dobrý večer.*

K. Lovaš (Inštitút komunikač. štúdií a žurnalistiky, FSV UK): *Dobrý večer.*

Moderátor: *Pán Lovaš, ako hodnotíte snahu slovenského ministerstva kultúry o zmenu podmienok fungovania verejnoprávnej televízie a rozhlasu?*

Zábery na RTVS.

K. Lovaš: *V tej predkladanej, zatiaľ pracovnej podobe, je to podľa mňa veľmi nešťastný návrh, ktorý ublíži, ublíži imidžu Slovenska, nielen RTVS. Myslím si, že značka, každá značka sa buduje niekoľko rokov, niekoľko desaťročí, niekoľko storočí. Môžeme si to povedať na príklade Československa. V mnohých krajinách nezaregistrovali, že existuje nejaká Slovenská republika, nejaká Česká republika, ale mnohí vedia, čo je to Československo, čo bolo Československo. To znamená, tuná hrozí, keď by po každej zmene politickej garnitúry malo dôjsť k tomu, že každá nová vláda sa bude chcieť zmocniť RTVS spôsobom, ako to robí tá súčasná vláda, tak to bude veľmi nešťastné pre imidž RTVS, ale i pre imidž Slovenska.*

Záber na moderátora v štúdiu, v pozadí zábery z RTVS.

Moderátor: *Ja doplním, že je ministerstvo kultúry bude obhajovať tento návrh vo štvrtok na tlačovej konferencii, takže tam sa dozvieme podrobnosti toho, prečo to ministerstvo takto zamýšľa urobiť. Aký je váš názor, prečo je tu potreba meniť postavenie RTVS, z čoho vychádzajú?*

Zábery z RTVS.

K. Lovaš: *Oni to deklarujú politici, je to politická záležitosť, ktorá je nateraz veľmi nešťastná. Slovensko sa nachádza v predvolebnej prezidentskej kampani a považujem za veľmi nešťastné, keď verejnoprávna RTVS bude do tejto kampane takýmto spôsobom vtiahnutá a stane sa jej súčasťou. Je to veľmi nešťastné. Takým veciam, ako je nejaké vstúpenie do diania v RTVS, to by nikdy nemalo byť mocenským zásahom, tak ako je to v tomto prípade. Vždy by tomu mala predchádzať odborná debata, dialóg, v tomto prípade na prvom mieste s vedením RTVS. Nie som si istý, či vôbec s vedením verejnoprávnej televízie niekto z kompetentných z ministerstva kultúry komunikoval. Nemožno komunikovať takýmto*

hulvátskym spôsobom takéto veľmi citlivé témy, ktoré môžu uškodiť imidžu nielen RTVS, ale celého Slovenska.

Záber na moderátora v štúdiu, v pozadí na monitore boli zábery z RTVS.

Moderátor: *Postavenie RTVS sa ale mení už veľmi dlho. Už predchádzajúca vláda zmenila zásadnú vec, a to je financovanie. Nie je niekde tam základ toho, že dnes tu riešime práve tento problém?*

Zábery z RTVS.

K. Lovaš: *Celkom určite. To je veľmi legitímna a veľmi dôležitá poznámka. Nič z toho čo sa teraz deje, by sa nemohlo diať bez nekompetentných zásahov predchádzajúcich vlád do diania RTVS, a jednou z tých vecí bolo i zrušenie koncesionárskych poplatkov bez toho, aby RTVS bola, aby pre RTVS bola vytvorená nejaká komfortná, predovšetkým ekonomická, ekonomická možnosť fungovania. To znamená, že súčasná vláda, ak by som to mal pomenovať politickým jazykom, len využíva to, čo jej pripravili niektoré alebo predchádzajúce vlády svojimi nekompetentnými rozhodnutiami a vstupovaním do diania v RTVS. Oni to len využívajú. Každopádne, ani tá nekompetentnosť tých predchádzajúcich rozhodnutí by nemala umožňovať súčasnej vláde to, aby mocensky uchopila verejnoprávnu RTVS, a najmä nie spôsobom, ktorý je v demokratickom svete neakceptovateľný.*

Záber na štúdiu s moderátorom a hosťom.

Moderátor: *Pán Lovaš, zatiaľ ďakujem. Zostaňte prosím s nami v spojení. Ja sa teraz obrátim opäť na pána Lórinca, ktorý je s nami v štúdiu. Prečo podľa vás prichádza takáto zmena, čo tým vláda sleduje? Naozaj je tu záujem vy, urobiť z televízie niečo, čo sa vôbec nepodobá na verejnoprávne médium?*

J. Lórinca: *Áno, je to tak. A je, potrebujú aj vymeniť riaditeľa, proste, a riaditeľ, vy ste spomínali, že riaditeľ je, má funkčné obdobie do 2027 roku, a teraz je 2024, ale toto sa už vyskytlo už aj v predvolebnej kampani, že tam treba vymeniť týchto, týchto, a medzitým je aj generálny riaditeľ RTVS, voči ktorému nemôžu mať nejaké výhrady, ako fakticky, teda k obsahovej jeho, jeho práci, a ani zatiaľ nemajú, niečo si samozrejme vymyslia, ale zmenia firmu, že nie RTVS, ale STR, bude Slovenská televízia a rozhlas, tak bude aj nový riaditeľ. Teda, že to je nová firma, to je jak keď sa, keď sa firmy je, ako menia svoje názvy, aby zamaskovali svoju nešťastnú činnosť v minulosti, tak akože vy, vzniknú nové. To je taká finta, proste, a to je, a, a viete, to, tento spôsob, že sa hovorí, často sa používa ten výraz vyváženosť, aby bola, vytýkajú, že nie je vyváženosť, to médiám vytýkali, ale čo je vyváženosť? Vyváženosť je to, že keď 50 % pravdy má zločinec a 50 pravdy obeť? Zjednodušene povedané? Tu treba zachovať pluralitu názorov! A to, to treba, o to sa treba starať. To je verejnosť, zmysel verejnoprávneho médiá, aby bola tá pluralita názorov. O tom treba aj diskutovať samozrejme, a vytvárať pre to podmienky, ale treba, treba aj tú nezávislosť, lebo verejné, verejnoprávne médium má byť nezávislé, to nie je štátne médium, nie je to štátny orgán, to také niečo bolo pred 89-tym, ale, ale teraz je to verejnoprávne médium, čiže tam treba zabezpečiť tú nezávislosť aj redakčnú nezávislosť.*

Moderátor: *Pán Lovaš, vy sledujete aj slovenské médiá, učíte na katedre mladých žurnalistov na Univerzite Komenského v Prahe. Je možné povedať, že Slovenská televízia spĺňa tie kritériá verejnoprávnosti tak, ako sú známe v celej Európe, a možno povedať, že RTVS je verejnoprávne médium so všetkým? Alebo sú tu nejaké veci, ktoré by bolo možné kritizovať?*

Zábery z RTVS.

K. Lovaš: *V každej inštitúcii, pri pohľade na akékoľvek médium sa vždy nájdu veci, ktoré môžeme kritizovať, o ktorých sa môžeme vyjadrovať kriticky, to ale neznamena, že to budeme robiť spôsobom, že zrušíme tú inštitúciu. To je ten hlavný problém tej, to, tých, tých súčasných alebo toho, čo vlastne i s pánom Lórincom kritizujeme, to je ten problém. Nakoniec, keď sa pozrieme na dôveryhodnosť spravodajstva RTVS, to predovšetkým politici kritizujú, tak ono je niekoľko rokov po sebe najdôveryhodnejším spravodajstvom. Udržiava si niekoľko rokov po sebe tú prvú priečku. To znamená, absolútne nepripadá do úvahy kritika týmto smerom. V tom zmysle, áno, sú určite veci, na ktoré môžu mať politici svoj politický názor, ktorý sa nemusí zhodovať s tým, ako pracuje RTVS, ale tieto veci sa majú odkomunikovať s kompetentnými. Ja si myslím, že je veľmi nedôstojné, pokiaľ sa tieto veci riešia bez komunikácie s vedením RTVS. Ako poznám riaditeľa verejnoprávnej RTVS, je to človek, ktorý si nezaslúži tento spôsob komunikácie a zaobchádzania.*

Záber na moderátora v štúdiu.

Moderátor: Je možné podľa vás zachovať verejnoprávny charakter televízie a rozhlasu? Je to možné pri, napríklad absencii nezávislého financovania a pod, takpovediac, dohľadom politicky volených Rád? Zábery z RTVS.

K. Lovaš: Určite. To už je niečo, čo som naznačil v jednej z predchádzajúcich vašich otázok, že za tento stav môžu nekompetentné zásahy do RTVS, ktorých sa dopustili predchádzajúce vlády. Ja si myslím, že to, čo tá situácia nateraz by potrebovala je, je, v úvodzovkách, hodiť spiatočku, zahamovať a minimálne odsunúť tieto, tieto mocenské zásahy do RTVS minimálne po, po prezidentských voľbách, aby RTVS sa nestala súčasťou prezidentskej predvolebnej kampane. A potom, samozrejme, ak to bude ešte stále otázkou dňa, tak otvoriť túto tému, ktorá by ale nemala byť len témou politickou, ale tiež témou odbornou, a žiadnu odbornú diskusiu som nezaznamenal, a naozaj považujem za veľmi nebezpečné, bol by to veľmi nebezpečný precedens, keby každá vláda takýmto spôsobom mala postupovať, že po nástupe do funkcie by zrušila starú RTVS, vymenovala si novú, vymyslela nový názov, a takýmto spôsobom fungovali vlády. Chce to politický konsenzus, ku ktorému by malo dôjsť. Napokon generálny riaditeľ Ľuboš Machaj bol zvolený, pokiaľ si dobre spomínam, ústavnou väčšinou. To je niečo, čo do budúcnosti by mohlo byť tým, na čom by sa politické strany v rámci celého politického spektra mohli zhodnúť, že RTVS nebude v prípade, ak bude pri moci ktorákoľvek, ktorákoľvek zoskupenie, a vládu vytvorí akákoľvek vládna koalícia, že RTVS sa nestane súčasťou mocenského boja a zápasu. Keby sa podarilo, keby tento druh konsenzu, na tomto konsenze, keby sa podarilo dohodnúť politickým stranám, bol by to dobrý vstupný kapitál v širokej odbornej diskusii.

Záber na moderátora s hosťom v štúdiu, neskôr zábery z RTVS.

Moderátor: Pán Lovaš, na druhej strane, čo by mala urobiť vláda, aby, ak má pocit, že má malý prístup do verejnoprávneho média, aby mala väčšiu možnosť informovať, povedzme, obyvateľov Slovenska o svojich rozhodnutiach. Ako by mala postupovať, aby to bolo na európskej normálnej úrovni?

K. Lovaš: Už som to naznačil, dialóg, komunikovať, komunikovať, komunikovať, to je to, čo sa nedeje. Dialóg je forma potrebná preto, aby fungovala spoločnosť, v tomto prípade aby, aby fungovali vzťahy medzi, medzi vládou a verejnoprávnu televíziou. Nemôžeme sa tváriť, že, že teraz všetko je ideálne alebo všetko bude vyhovovať, ale keď niečo nevyhovuje, predsa, môže sa viesť o tom dialóg. Vrátim sa k myšlienke pána Lőrincza, ktorú povedal. V minulosti sa o mocenské ovládnutie RTVS pokúsil Vladimír Mečiar a obrazne povedané, si na RTVS, vtedy to bola Slovenská televízia, v úvodzovkách, vylámal, vylámal zuby, nepodarilo sa mu to. Bola to veľká hanba, veľká hanba nielen pre, pre Slovensko, ale bola to veľká hanba nielen teda na domácej scéne ale i smerom do zahraničia. A toto hrozí i teraz. Pokiaľ Robert Fico, ako predseda slovenskej vlády, hovorí, že skúsený politik, a že sa veľa naučil z minulosti, tak má výbornú príležitosť to dokázať práve na príklade RTVS, že sa poučil, a že vláda nebude mocenským spôsobom vstupovať do fungovania verejnoprávnej RTVS.

Záber na moderátora s hosťom v štúdiu.

Moderátor: Hovorí Karol Lovaš z Univerzity Karlovej v Prahe. Ďakujeme pekne za váš vstup do našej relácie a želáme ešte pekný večer.

K. Lovaš: Pekný večer.

Moderátor: No a my pokračujeme v rozhovore s pánom Lőrinczom. Ďalšia otázka by smerovala k tomu, čo som sa už pýtal možno aj pána Lovaša čiastočne, aký by mal byť podľa vás model vzťahu medzi vládou a verejnoprávnu inštitúciou, aby bol korektný, aby vláda nemala pocit, že málo sa informuje o veciach, ktoré sú pre ňu dôležité, a naopak, aby si verejnoprávna inštitúcia zachovala svoju samostatnosť a mohla napríklad aj kontrolovať vládu a byť k nej veľmi kritická?

J. Lőrincz: To je to, čo hovoril pán Lovaš, že dialóg, dialóg treba na. V našej spoločnosti chýba dialóg všeobecne, teda, a taká tá otvorenosť. Viete, nachádzať tie aj spoločné záujmy, čo majú aj novinári, ktorí sa usilujú urobiť niečo, aby, aby tá verejnosť bola informovaná. Ja sa pamätám, keď Slovensko sa usilovalo dostať do Európskej únie, tak mnohé noviny viedli s tými vyjednávačmi našimi pravidelný dialóg. Ja som takto sa zoznámil s pánom Figelom, ale pán Figel mal iné názory, keď sme debatovali na vnútropolitickú situáciu, a ja, ale vedeli sme o tom hovoriť, a vedeli sme o tom hovoriť aj, aj v súvislosti s Európskou úniou. Viete, že to je, a nevidieť to, to je absurdné, že jeden štátnik, politik, predstaviteľ vlády hovorí, že toto, a toto, toto sú nepriateľské noviny. Aké nepriateľské noviny, preboha? Tu vieme vojnu? Ved' tu je politický zápas, môže byť, ale nie je vojna! A nie je vojna medzi médiami a politikmi,

to je choré proste. Je, prijímať každé kritické slovo ako prejav nepriateľstva, to je pre spoločnosť, je to choré, lebo samozrejme, že v spoločnosti sú rozličné, je pluralitná tá spoločnosť. O tom, čo sme hovorili, že sú, pluralitné názory treba, a nie, nie je tu, nie je vyváženosť, je ťažisko, ale vytvoríť tú, podmienky pre to, aby tá, ten dialóg bol pluralitný. Aby boli rozličné názory, lebo práve v tom zápase tých názorov, tých koncepcií, sa vytvárajú tie optimálne riešenia, môžu vzniknúť pre, pre, pre vzťahy v spoločnosti, v ekonomike aj v kultúre, aj v rozličných oblastiach spoločenského života.

Moderátor: Ďakujem pekne. Poďme si prosím teraz pozrieť spoločne jednu analýzu. Podľa analýzy Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky, ktorá vznikla v roku 2021, si väčšina verejnoprávnych vysielateľov volí vedenie za pomoci dozorného orgánu, teda povedzme Rady. Výnimkou je v Európe iba Španielsko a zatiaľ aj Slovensko, kde riaditeľa verejnoprávnej televízie volí parlament. Pozrime sa teraz na porovnanie jednotlivých dozorných orgánov.

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Manažment – správca (intendant)

Volí ho televízna Rada

Dozorné orgány

Správna rada (verwaltungsrat)

Televízna rada“

Redaktor: Dozorná rada nemeckej ZDF má 2 komory, a to Správnu radu a Televíznu radu.

Generálneho riaditeľa volí

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Správna rada (verwaltungsrat)

Počet členov 12 Trvanie mandátu 5 rokov

Volia ho: spolkoví ministri a vysielacia rada

Televízna rada

Počet členov 60 Trvanie mandátu 4 roky

Reprezentanti vlády zástupcovia sociálne významných skupín“

Redaktor: Televízna rada, ktorá má 60 členov, z toho 20 volia politici, zvyšných 40 tvoria zástupcovia významných náboženských a občianskych skupín, vrátane zástupcov odborárov, športovcov, vedy, a sexuálnych menšín.

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Fínsko YLE

Manažment generálny riaditeľ

Volí ho Rada riaditeľov

Dozorný orgán

Správna rada

Rada riaditeľov“

Redaktor: 2 komory má dozorná rada aj vo Fínskej televízii YLE. Správnu radu volí parlament a jej funkčné obdobie korešponduje s jeho mandátom, na jej zložení sa ale musia zhodnúť všetky zvolené strany.

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Správna rada (Fínsko YLE)

Počet členov 21

Trvanie mandátu ako vláda

Voľba v parlamente zhodou všetkých strán

Správna rada

Počet členov 5 – 8 volia sa jeden rok

Volí Správna rada“

Redaktor: Manažment televízie volí Rada riaditeľov, jej členov určuje Správna rada na 1 rok.

Zábery na budovy poľskej televízie TVP.

Redaktor: Kontroverziu nedávno vyvolala Poľská verejnoprávna televízia, v ktorej nová vláda Donalda Tuska rozpustila vedenie televízie takzvanú Dozornú radu a zvolala novú.

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Poľsko: TVP
Manažment generálny riaditeľ
Volí ho Rada verejnoprávnych médií
Dozorný orgán
Dozorná rada TVP
Rada verejnoprávnych médií“

Redaktor: *Jej členov volí Rada verejnoprávnych médií.*

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Poľsko: TVP
Dozorný orgán 1
Dozorná rada TVP
Počet členov 3
Dozorný orgán 2
Rada verejnoprávnych médií
Počet členov 5“

Redaktor: *Tá sa skladá z 5 členov, z ktorých 2 volí prezident na návrh opozície, zvyšných 3 volí parlament.*

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Česko: ČT
Manažment generálny riaditeľ
Volí ho Rada ČT
Dozorný orgán
Rada ČT“

Redaktor: *Česká televízia má len 1 dozorný orgán a to Radu ČT.*

Záber na grafické zobrazenie s textom:

„Česko: ČT
Rada ČT
Počet členov 15 Trvanie mandátu 6 rokov
Dozorný orgán

Mandáty sú rozdelené tak, že poslanecká snemovňa volí každé dva roky piatich členov rady“

Redaktor: *Tá má 15 členov, ktorí sa obmieňajú každých 6 rokov tak, že vláda môže vymeniť každé 2 roky 5 z nich. Boris Novotňák, RTVS.*

Záber na moderátora v štúdiu.

Moderátor: *Teraz sa spájame s Pavlom Szalaiom z Reportérov bez hraníc, vedúcim oddelenia pre Európsku úniu a Balkán. Dobrý večer.*

V ľavej časti obrazovky sa zobrazil P. Szalai.

P. Szalai (vedúci odd. pre EÚ a Balkán, Reportéri bez hraníc): *Pekný večer prajem.*

Moderátor: *Ako hodnotíte tú snahu slovenského ministerstva kultúry zmeniť podmienky fungovania televízie a rozhlasu na Slovensku?*

P. Szalai: *Reportéri bez hraníc, ako medzinárodná organizácia na ochranu slobody tlače, považuje návrh tohto zákona za snahu urobiť z verejnoprávneho média feudálne léno vlády Slovenskej republiky. Chcem zdôrazniť, že ide o bezprecedentnú snahu takýmto spôsobom ovládnuť Slovenský rozhlas, Slovenskú televíziu, ktorá nemala takúto podobu ani počas Mečiara v 90-tych rokoch. Vláda, podľa tohto zákona, by mala cez novú radu RTVS, novozriadenú Programovú radu a zmluvu so štátom o financovaní, diktovať médiu, čo má vysielateľ. Nie sú tam žiadne účinné záruky nezávislosti. Tento návrh zákona považujeme za absolútne účelový, teda s cieľom ukončiť pôsobenie generálneho riaditeľa súčasného Ľuboša Machaja a politicky ovládnuť verejnoprávne médium, a ešte chcem zdôrazniť, že napriek tvrdeniam dôvodovej správy o súlade tohto návrhu s právom Európskej únie, je s ním v nesúlade.*

Zábery z RTVS.

P. Szalai: *Tento zákon, ak by bol takto schválený, tak je v rozpore s hodnoteniami Európskej komisie o právnom štáte na Slovensku, a teda priamo ohrozuje právny štát na Slovensku. A tiež, tento návrh*

zákona ide jednoznačne proti opatreniam pre verejno, pre nezávislé verejnoprávne médiá, obsiahnutých v Európskom zákone o slobode médií, ktorý už de facto je, je schválený.

Záber na moderátora a P. Szalai, neskôr zábery z RTVS.

Moderátor: *Ako sú podobné snahy o zregulovanie verejnoprávných médií vnímané na Európskej úrovni, u našich európskych partnerov.*

P. Szalai: *Reportéri bez hraníc sú celosvetová organizácia, ktorú konzultuje v týchto otázkach aj Európska komisia. My samozrejme tieto výhrady jej budeme komunikovať, a očakávame už čoskoro kritickú reakciu Európskej komisie. Ešte by som chcel povedať k tým, k tým zahraničným reakciám, že, treba si všimnúť, čo na to hovoria české verejnoprávne médiá. Ja som si všimol vyjadrenie generálneho riaditeľa Českého rozhlasu z dnešného dňa, ktorý hovorí o de facto likvidácii nezávislého verejnoprávneho média, o počiatocnom kroku smerujúcom k jeho zoštátneniu, a taktiež o potlačenie jeho slobodného a objektívneho vysielania, ktoré je jednou z podmienok pre zachovanie demo, demokracie. To sú naozaj veľmi silné slová od generálneho riaditeľa Českého rozhlasu, ktorý funguje v modeli, na ktorý sa tento zákon odvoláva, teda na ten český model, v dôvodovej správe. To znamená, že naozaj môžem povedať, že tento zákon je úplným paškvilom tej, tej európskej legislatívy, tej národnej legislatívy, ktorý vidíme v iných európskych krajinách.*

Moderátor: *Áké sú možnosti európskej inštitúcie vplyvať na jednotlivé členské štáty, aby dodržiavali pravidlá v tejto oblasti?*

P. Szalai: *Kým tento zákon nebude platný, nebude teda predtým schválený, tak nemožno očakávať od Európskej komisie viac, ako kritické vyjadrenia. Očakávam však v lete kritickú správu o slovenskom právnom štáte, kde dúfam, že toto bude spomenuté. Určite sa budeme o to snažiť, to znamená, že to bude kritizované, ak to samozrejme v takejto podobe prejde. No a táto správa Európskej komisie o právnom štáte môže byť základom pre pozastavenie eurofondov v konečnom dôsledku pre Slovensko, pretože je to porušenie princípov právneho štátu. No a dodám, že keď bude účinný ten nový európsky zákon o slobode tlače, Európska komisia môže začať už aj konanie proti Slovensku pre porušenie európskeho práva, a to môže viesť aj k finančným sankciám.*

Moderátor: *Spomínate si prosím na nejaké príklady z minulosti z iných štátov, keď už vládna moc zásadne zmenila podmienky fungovania verejnoprávných médií, a aké to malo dopady?*

P. Szalai: *Väčšina vlád Slovenskej republiky od toho roku 93, žiaľ, ne, neodolala pokušeniu zasahovať do nezávislosti RTVS. To však neznamená, že si na to máme zvyknúť, a že tu máme považovať za normálne. Už je to nie normálne v krajinách Európskej únie, s ktorými Slovensko sa má porovnávať a porovnáva sa. Avšak naozaj, ako som hovoril v úvode, iba Mečiarova vláda v 90-tych rokoch zašla až takto ďaleko, že by z verejnoprávneho média urobila svoju politickú slúžku, pritom, to sa aj vlastne podarilo do istej miery iba v prípade Slovenskej televízie, Slovenský rozhlas zostal relatívne nezávislý, to znamená, že v tomto ohľade, tento návrh zákona ide ešte ďalej, ako išiel Vladimír Mečiar v 90-tych rokoch, ešte viac obmedzuje nezávislosť verejnoprávneho média a slobodu tlače na Slovensku.*

Moderátor: *Ďakujem pekne, to hovorí Pavol Szalai z Reportérov bez hraníc. Vďaka za váš čas.*

P. Szalai: *Ďakujem pekne.*

Záber na moderátora a hosta v štúdiu.

Moderátor: *S pánom Júliusom Lórincom budeme pokračovať v našom rozhovore. Tu vyslovene vyvstáva otázka tých Rád, ktoré majú jednak voliť generálneho riaditeľa a potom Programovej rady, ktorá má dozeráť na program. Ako by sa dalo zariadiť, aby tej Rady boli skutočne nezávislé na politickej moci, aby ich nedokázali, nedokázala uzurpovať iba tá politická moc, ktorá je momentálne na čele štátu. Existuje nejaký mechanizmus, ktorý by toto dokázal zabezpečiť? Povedzme, dovoľovať každé obdobie vládne jednu tretinu z tej Rady, a podobne? Dalo by sa to takto zariadiť?*

J. Lórinco: *Áno, to by sa dalo, to by sa dalo, ale nemohlo by to byť postavené na tom systéme, ktorý sa tu presadzuje, teda, že by dominovala, dominovalo jedno ministerstvo a, a parlament, parlament, ktorý je politický, je to zákonodarný orgán, ale to je politický, to reprezentuje politickú štruktúru myslenia a vôle občanov v, v ta, v tej, demokratických štátoch, lebo voľby ho, voľby kon, vytvárajú tento, tento parlament, čiže to je politický. Ten, tie Rady by mali byť vytvárané inak, iným spôsobom, proste, že by tam boli zastúpené nejaké, jako, aby to vytváralo ten obraz spoločnosti, aby tam bol, ktoré.*

Moderátor: *Aby tam povedzme boli odborníci.*

J. Lőrincz: *Áno, odborníci, a aby to vyjadrovalo vôľu tej verejnosti, ktorým je určený, určinný to, to médium. Zajtra zrejme Európsky parlament schváli ten dokument, dokument.*

Moderátor: *Európsky akt o slobode médií.*

J. Lőrincz: *Áno, Európsky o slobode a ochrane médií, kde, pokiaľ viem, tak nezávislé verejnoprávne média, pokiaľ ide o vedenie a, a správu týchto médií, treba vymenovať, tam sa takto formuluje, transparentným, otvoreným a nediskriminačným spôsobom. Rozumiete, čiže nie je, nemožno diskriminovať teda jednu, jeden, jednu, nemožno uprednostňovať jeden, jednu časť politického spektra alebo vládnuceho.*

Moderátor: *A úplne vynechať tú druhú.*

J. Lőrincz: *A vynechať druhú.*

Moderátor: *Rozumiem. Poďme sa, prosím, teraz spoločne pozrieť na ďalší príspevok, o návrhu zákona o Slovenskej televízii a rozhlase, sme hovorili aj so sociologičkou médií z Katedry mediálnych štúdií a žurnalistiky z Masarykovej univerzity v Brne Marínou Urbánikovou.*

Záber na M. Urbánikovou, neskôr na budovu ministerstva kultúry, ministerku kultúry.

M. Urbániková (sociologička médií, Masarykova univerzita): *Dôvodová správa k návrhu zákona je plná nepodložených tvrdení o tom, ako RTVS neplní svoju úlohu, ale je to v podstate bez akýchkoľvek konkrétnych príkladov, dát, analýz, výskumov a podobne. Je to skrátka založené na názore. Pritom obe inštitúcie, ktoré sú za dohľad nad vysielaním zodpovedné, to znamená Rada RTVS a aj Rada pre mediálne služby, každý rok vydávajú podrobné výročné správy, kde sumarizujú svoje zistenia, vrátane prešetrovaných podnetov zo strany verejnosti, a od týchto 2 inštitúcií podobné informácie skrátka nezaznievajú, vo výročných správach nič podobné nekonštatujú. Mimochodom, časť členov týchto Rád volil parlament práve za minulej vlády Roberta Fica. Ministerstvo v dôvodovej správe tvrdí, že cieľom predloženého návrhu zákona je posilnenie verejnoprávneho charakteru RTVS, ale v praxi, obávam sa, ide o pravý opak, pretože návrh odstraňuje viaceré kľúčové poistky nezávislosti. Po formálnej stránke vítam presun právomoci voľby generálneho riaditeľa z parlamentu na Radu RTVS, ale ako poistka nezávislosti by to v praxi fungovalo len vtedy, ak by bola táto Rada skutočne nezávislá. Návrh ale ide opačným smerom, keďže formálne pôjde o novú organizáciu, bude sa nanovo voliť celá Rada RTVS, čo v praxi znamená, že ju celú obsadia nominanti súčasnej vládnej moci. Navyše, a to je jedna z kľúčových negatívnych zmien, generálny riaditeľ by po novom bolo odvolateľný aj bez udania akéhokoľvek dôvodu, čo ide opäť proti logike politickej nezávislosti. Návrh tiež odoberá Rade RTVS jej kľúčovú kompetenciu, dohľad nad programom a naplňaním verejnej služby, a dáva ju úplne novému orgánu, ktorý bude môcť aktuálna vládna moc opäť plne obsadiť svojimi nominantmi. Vôbec pritom nie je jasné, z akého dôvodu nový orgán potrebujeme, keďže už teraz na to máme vlastne orgány 2, je to Rada RTVS, ktorá majú túto kompetenciu pôvodne má, a aj Rada pre mediálne služby. A nie ani jasné, aký by bol praktický prínos tohto nového telesa, tejto Programovej rady. Celkovo v krajinách, ktoré majú skutočný záujem na nastavení právnej regulácie tak, aby slúžila ako poistka nezávislosti médií verejnej služby, sa o zmene zákonov diskutuje mesiace až roky, aby sa našlo optimálne riešenie a aby návrh prešiel dôkladnou oponentúrou. V našom slovenskom prípade sa pripomienkové konanie skrátilo na 8 dní vrátane víkend.*

Záber na moderátora a hosta v štúdiu.

Moderátor: *My sme si teraz vypočuli názor, ktorý hovoril predovšetkým o Programovej rade. Pristavme sa, prosím, pri nej na chvíľu aj my. Má vláda kontrolovať obsah verejnoprávneho média cez Programovú radu zvolenú politikmi, je to štandardné?*

J. Lőrincz: *Nie, nie, vláda má iné, veľmi závažné povinnosti v spravovaní štátu, chodu štátu, nie, na to je vláda, ale nie aby redigovala program v nejakom médiu. Tak, môže, potom môže vydávať svoje noviny, prosím, to sa dá, ale otázka je, kto bude čítať tie noviny, to nie, nie je to riešenie, viete, to je, to, to je nezmysel.*

Moderátor: *Nemala by potom vládna moc naopak garantovať nezávislosť televízie a rozhlasu, hoci by tieto kritizovali aj vládu aj opozíciu?*

J. Lőrincz: *Určite, určite, to by bolo veľmi zdravé a logické. Ja si myslím, že v tom, v tom je zmysel toho vzťahu, čo sme, čo sme aj hovorili o tom, vzťah vlády a médií, že vláda by mala mať záujem na tom, aby boli nejaké dobré kritické médiá, a verejnoprávne médium má predpoklady na to, aby bolo jedno, jedno*

zdravé a kritické médium. A to by pomohlo vláde, to by pomohlo vláde. Samozrejme, že sú tam, vzniknú spory a tak, ale dobre, to je, to je, sú v živote spoločnosti, to je tak, že vznik, ne, nemá, nemá, všetci nemajú jednotný názor. A to nie je, nie je ani zmysel toho, toho vzťahu k verejnoprávnym médiám, že vytvoriť nejaké, nejaké médium, teda, bola reč o tom, aj pán Lovaš o tom hovoril, že štátne, štátne médium, ktoré má názor vyslovene to, tých štátnych orgánov.

Moderátor: *Ešte vás poprosím na záver veľmi stručne. Aký predpokladáte ďalší vývoj? Bude tento, táto, tento návrh zákona modifikovaný, alebo bude snaha vládnej koalície ho predložiť v takej podobe, ako je navrhnutý a budú tam len minimálne zmeny?*

J. Lőrincz: *Myslím si, že táto posledná alternatíva je pravdepodobnejšia.*

Moderátor: *Prečo je to tak?*

J. Lőrincz: *Že nejaké.*

Moderátor: *Prečo v našej spoločnosti nemôže prísť konečne k politickému prúdu, ktorý príde s nejakou politikou konsenzu, aby sme sa tu dohodli a nemenili po každých voľbách všetko, čo je už vybudované?*

J. Lőrincz: *Áno, to je veľmi, veľmi dobrá otázka, na ktorú ale, myslím si, že nie je odpoveď uspokojivá. Ťažko hľadať. Je úloha aj médií hľadať odpovede na také, na takéto otázky.*

Moderátor: *Hovorí publicista Július Lőrincz. Ďakujem pekne za vašu návštevu v našom štúdiu a za rozhovor.*

J. Lőrincz: *Ďakujem za pozvanie.*

Moderátor: *No a v tejto chvíli sa Komentáre dňa končia. Ďakujeme za pozornosť a želáme pokojný večer v spoločnosti programov RTVS.*

20:59 – Program Správy:24.

* * *

Podľa § 8 ods. 4 zákona č. 264/2022 Z. z.: *„Aktuálna publicistika je program tematicky spätý so spravodajstvom, ktorý obsahuje komentáre k správam a udalostiam, analýzy vývoja, politické stanoviská k udalostiam alebo názory politikov na jednotlivé témy.“*

Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z.: *„Poskytovateľ obsahovej služby poskytuje obsahovú službu slobodne a nezávisle. Do jej obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach.“*

Podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.: *„Vysielateľ, ktorý nepodlieha samoregulačnému mechanizmu zapísanému do evidencie podľa tohto zákona, regulujúcemu aj oblasť všestrannosti informácií, názorovej plurality a objektívnosti a nestrannosti programov, je povinný zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky; názory a hodnotiace komentáre musia byť oddelené od informácií spravodajského charakteru.“*

* * *

Program *Komentáre dňa* odvysielaný na programovej službe RTVS 24 dňa 12. 3. 2024 o cca 20:20 hod. pozostával z moderátorských vstupov, redaktorských vstupov a rozhovorov s hosťami na aktuálnu tému, ktorou bola zmena zákona o Rozhlase a televízii Slovenska (ďalej len „RTVS“).

Moderátor programu na úvod informoval divákov, že hosťami programu pôvodne mali byť predseda výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre kultúru a médiá Roman Michelko zo Slovenskej národnej strany (SNS) a podpredsedníčka výboru Zora Jaurová z Progresívneho Slovenska (PS), ktorí však budú hosťami v inom, mimoriadnom špeciálnom programe o budúcnosti RTVS. Následne moderátor stručne zhrnul kľúčové zmeny, ktoré by mal priniesť zákon o RTVS, a vzápätí nasledovali v zostrihaných záberoch názory politikov na danú tému: Andrej Danko (predseda SNS), Martina Šimkovičová (ministerka kultúry, nominantka SNS), Roman Michelko (predseda výboru NR SR pre kultúru a médiá, SNS), Tomáš Drucker (minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Hlas-SD),

Michal Šimečka (podpredseda NR SR, predseda PS), René Parák (tím líder strany Sloboda a Solidarita pre kultúru), Jozef Hajko (podpredseda výboru NR SR pre hospodárske záležitosti, Kresťanskodemokratické hnutie). K zmene zákona sa vyjadril aj generálny riaditeľ RTVS Ľuboš Machaj.

V ďalšej časti programu nasledovala diskusia, v rámci ktorej vystupovali hostia – odborníci z mediálnej oblasti, ktorí sa vyjadrovali k návrhu zákona a analyzovali problém nezávislosti verejnoprávnych médií. Hostiami boli Július Lőrincz, Karol Lovaš, Pavol Szalai, Marína Urbániková.

Ako bolo uvedené vyššie, podľa § 8 ods. 4 zákona č. 264/2022 Z. z. „Aktuálna publicistika je program tematicky spätý so spravodajstvom, ktorý obsahuje komentáre k správam a udalostiam, analýzy vývoja, politické stanoviská k udalostiam alebo názory politikov na jednotlivé témy.“ Program Komentáre dňa odvysielaný na programovej službe RTVS 24 dňa 12. 3. 2024 o cca 20:20 hod. vzhľadom na svoj obsah a témy spĺňa znaky aktuálnej publicistiky, pretože bol tematicky spätý so spravodajstvom (téma zrušenia RTVS bola častou témou spravodajstva) a obsahoval komentáre k téme zrušenia RTVS a analýzy vývoja týkajúce sa tejto témy.

Rada začala správne konanie z dôvodu možnosti porušenia povinnosti zabezpečiť objektivitu a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z., a to vzhľadom na to, že ku prezentovaným kritickým vyjadreniam a názorom hostov v programe v dostatočnej miere neodznali iné relevantné názorové východiská a relevantné protiargumenty a moderátor tieto vyjadrenia dostatočným spôsobom nevyvažoval a v dostatočnej miere nekládol kritické, resp. doplňujúce otázky, v dôsledku čoho mohol program pôsobiť jednostranne a nevyvážene.

Účelom správneho konania bolo teda preveriť podozrenie z porušenia § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. zo strany vysielateľa.

* * *

Účastník konania zaslal svoje vyjadrenie k oznámeniu o začatí správneho konania, ktoré bolo Rade doručené dňa 24. 6. 2024, a v ktorom uviedol okrem iného aj nasledovné:

„Z citovaného ustanovenia mediálneho zákona vyplýva, že vysielateľ má povinnosť zabezpečiť objektivitu a nestrannosť programov aktuálnej publicistiky. Zo znenia mediálneho zákona teda vyplýva, že táto povinnosť sa vzťahuje na program ako celok a teda nie len na jeho určitú časť. Vyjadrenia, ktoré boli súčasťou odvysielaného programu a ktoré správny orgán uvádza v oznámení o začatí správneho konania, však tvoria len časť odvysielaného programu.

V úvode odvysielaného programu moderátor uviedol tému relácie ukážkami odvysielaných reportáží, v ktorých v súvislosti s predloženým zákonom o Slovenskej televízii a rozhlas, v ktorých odznali jednotlivé vyjadrenia predstaviteľov vládnej koalície k potrebe zmeny RTVS. V rámci týchto reportáží odznali vyjadrenia predsedu výboru pre médiá a kultúru Romana Michelka, ministerky kultúry Martiny Šimkovičovej, predsedu SNS Andreja Danku aj vyjadrenie strany SMER-SSD, ktoré publikovala na svojich profiloch na sociálnych sieťach.

Súčasťou odvysielaného programu, v nadväznosti na diskusiu o spôsobe voľby a odvolávania generálneho riaditeľa Slovenskej televízie a rozhlasu, bol aj príspevok o analýze Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky z roku 2021 o verejnoprávnych vysielateľoch v rámci Európskej únie, v ktorom účastník konania poukázal na skutočnosť, že vo väčšine štátov Európskej únie je voľba generálneho riaditeľa verejnoprávneho média ponechaná na radu, resp. dozornú radu tak, ako to predpokladá aj nový zákon o Slovenskej televízii a rozhlas.

Na tomto mieste si účastník konania dovoľuje poukázať aj na skutočnosť, že aj samotní zástupcovia Slovenskej národnej strany a predkladatelia predmetného zákona, a to Roman Michelko ako poslanec Národnej rady Slovenskej republiky za Slovenskú národnú stranu a predseda výboru pre médiá a kultúru, či Lukáš Machala ako generálny tajomník služobného úradu ministerstva kultúry, sú pravidelnými hosťami v spravodajských programoch, či programoch aktuálnej publicistiky vysielaných účastníkom konania na televíznej programovej službe RTVS 24 (napr. Interview:24, Sobotné dialógy, Komentáre dňa, Téma:24 atď.). Účastník konania má za to, že divákovi programovej služby RTVS 24 v rámci vysielania spravodajských programov a programov aktuálnej publicistiky poskytol v súvislosti so zákonom o Slovenskej televízii a rozhlase objektívne, nestranné, pluralitné a vyvážené informácie.

Účastník konania si dovoľuje poukázať na zloženie hostí v odvysielanom programe. Hostiami boli publicista Július Lörincz, ktorý pôsobil v spravodajstve Československého rozhlasu na Slovensku, Karol Lovaš z Inštitútu komunikačných štúdií a žurnalistiky Karlovej univerzity v Prahe, Pavol Szalai z medzinárodnej organizácie Reportéri bez hraníc a Marína Urbániková z katedry mediálnych štúdií a žurnalistiky Masarykovej univerzity v Prahe. Zo zloženia hostí vyplýva, že ide o odborníkov na mediálnu oblasť a akademikov, pôsobiacich na českých univerzitách.

Už zo samotného zloženia hostí vyplýva, že išlo o odbornú diskusiu, ktorej súčasťou boli aj akademici, pri ktorých je už z povahy ich pôsobenia na univerzite vylúčené, aby prezentovali neobjektívne, politicky orientované, či nekritické, jednostranné vyjadrenia.

Hoci hosťami odvysielaného programu boli odborníci na mediálne prostredie, nedá sa súhlasiť s názorom správneho orgánu, že v rámci odvysielaného programu moderátor nekládol kritické, či doplňujúce otázky. Ako vyplýva z prepisu celého odvysielaného programu, ktorý tvoril aj prílohu oznámenia o začatí správneho konania, moderátor práve naopak vyvažoval kritické vyjadrenia hostí doplňujúcimi otázkami, napr.:

Moderátor: „Ja doplním, že je ministerstvo kultúry bude obhajovať tento návrh vo štvrtok na tlačovej konferencii, takže tam sa dozvieme podrobnosti toho, prečo to ministerstvo takto zamýšľa urobiť.“

Moderátor: „Postavenie RTVS sa ale mení už veľmi dlho. Už predchádzajúca vláda zmenila zásadnú vec, a to je financovanie. Nie je niekde tam základ toho, že dnes tu riešime práve tento problém?“

Moderátor: „Pán Lovaš, na druhej strane, čo by mala urobiť vláda, aby, ak má pocit, že má malý prístup do verejnoprávneho média, aby mala väčšiu možnosť informovať, povedzme, obyvateľov Slovenska o svojich rozhodnutiach.“

Moderátor: „No a my pokračujeme v rozhovore s pánom Lörinczom. Ďalšia otázka by smerovala k tomu, čo som sa už pýtal možno aj pána Lovaša čiastočne, aký by mal byť podľa vás model vzťahu medzi vládou a verejnoprávnou inštitúciou, aby bol korektný, aby vláda nemala pocit, že málo sa informuje o veciach, ktoré sú pre ňu dôležité, a naopak, aby si verejnoprávna inštitúcia zachovala svoju samostatnosť a mohla napríklad aj kontrolovať vládu a byť k nej veľmi kritická?“

Na tomto mieste si účastník konania dovoľuje uviesť, že úlohou moderátora v rámci vyvažovania diskusie nie je za každú cenu, nasilu spochybňovať vyjadrenia hostí predmetného programu, či uvádzať opozičný názor ku všetkým ich vyjadreniam. Cieľom vyvažovania diskusie by v žiadnom ohľade nemalo byť, aby ku každému vyjadreniu hostia odznel zároveň aj jeho opozičný argument a aby tak z celkového kontextu vyplynula polovica argumentov jedného názorového spektra a polovica opozičného názorového spektra.

V tejto súvislosti si účastník konania dovoľuje poukázať na právny názor Ústavného súdu SR, obsiahnutý v Náleze sp. zn.: 307/2014 (bod 76), podľa ktorého: „Občania (recipienti informácií) nie sú „šedá masa“,

rozhodovanie a utváranie názorov ľudí nie je závislé od jednej spravodajskej relácie a v nej odprezentovaných názorov alebo jednej krátkej správy či jednej politicko-publicistickej diskusie. V dobe plurality zdrojov informácií je v zásade každá téma týkajúca sa verejného (politického) života predmetom diskusie na viacerých verejných fórach a v publicistických príspevkoch či rozmanitých spravodajských programoch viacerých médií.“

Na základe uvedeného nie je možné stotožniť sa s názorom správneho orgánu, že odvysielaný program mohol pôsobiť jednostranne a nevyvážene a že moderátor dostatočným spôsobom nevyvažoval a nekládol kritické, resp. doplňujúce otázky.“

Účastník konania následne znovu citoval nález Ústavného súdu SR sp. zn. II. ÚS 307/2014 a vo svojom vyjadrení uviedol: *„S poukazom na uvedený právny názor ústavného súdu, požiadavka na objektívne a nestranné informovanie v zmysle § 25 písm. b) mediálneho zákona sa považuje za prípustné (zákonné) obmedzenie slobody prejavu, len za splnenia podmienky, že v danom konkrétnom prípade ide o obmedzenie, ktorým sa chránia práva a slobody iných, bezpečnosť štátu, verejný poriadok, verejné zdravie alebo mravnosť. (...) Účastník konania má na základe vyššie uvedených skutočností a názoru ÚS SR, ktorý súd skonštatoval vo svojom náleze, za to, že odvysielaný program sa nemohol dostať do kolízie s konkrétnym verejným záujmom, ktorý by umožňoval obmedziť slobodu prejavu účastníka konania ako verejnoprávneho vysielateľa.“*

* * *

Všeobecné východiská posudzovania objektivity, nestrannosti a vyváženosti programov aktuálnej publicistiky:

Podľa rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Sžo 33/2013 zo dňa 3. 6. 2014 účelom ustanovenia o povinnosti vysielateľa zabezpečiť objektívnosť a nestrannosť programov *„...je vytvorenie priestoru pre diskusiu o otázkach, ktoré sú predmetom verejného záujmu, pri súčasnom zamedzení zneužitia vysielacieho času v spravodajských a politicko-publicistických programoch na prezentovanie jednostranne zameraných informácií. Je zrejmé, že mediálna prezentácia názorov len jednej názorovej skupiny je v demokratickej spoločnosti nežiaducim javom, čo vyplýva aj z rozhodovacej činnosti Európskeho súdu pre ľudské práva.“*

Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí vo veci *NIT S.R.L. v. Moldavsko* (rozhodnutie Veľkej komory z 5. 4. 2022) uviedol, že *„ako sa uvádza v odporúčaní Výboru ministrov CM/Rec (2007)2 o pluralite médií a rozmanitosti mediálneho obsahu...“*, *„pluralizmus informácií a rozmanitosť mediálneho obsahu nebudú automaticky zaručené znásobením prostriedkov komunikácie ponúkaných verejnosti“*. *Vyžaduje sa zaručenie rozmanitosti celkového obsahu programu, čo najviac odrážajúceho rôznorodosť názorov, s ktorými sa možno stretnúť v spoločnosti, na ktorú sú programy zamerané.“*

V prebiehajúcim konaní je potrebné posúdiť, či boli v predmetnom programe dodržané najmä požiadavky **vyváženosti a rôznorodosti** (t. j. plurality názorov), ktoré sa podľa rozhodovacej činnosti Rady vyplývajú z požiadaviek objektivity a nestrannosti.

Odborná literatúra definuje **vyváženosť** ako *„diskutovaný a složitý pojem, ktorý vychádza z toho, že **při informovaní, predovšetím ve zpravodajství, má být dán prostor oběma stranám nebo několika relevantním skupinám, různým názorům a závažným tématům, důležitých pro společnost.** Vyváženost však **nelze měřit mechanicky.**“* (OSVALDOVÁ, B. – HALADA, J.: Praktická encyklopedie žurnalistiky a marketingové komunikace. Praha: Libri, 2007, s. 231).

Vzhľadom na absenciu judikatúry slovenských súdov, ktorá by sa špecificky zaoberala predmetnou problematikou je možné v rámci komparatívnej právnej argumentácie poukázať na rozhodnutia

Ústavného súdu ČR a Najvyššieho správneho súdu ČR. Tieto interpretujú podobnú právnu úpravu, resp. zákonnú požiadavku „objektivity a vyváženosti“ spravodajských a politicko-publicistických programov zakotvenú v českom právnom poriadku. Relevancia použitia judikatúry českých súdov je okrem obdobnej právnej úpravy podporená aj skutočnosťou, že sa ide o členský štát EU. V harmonizovaných oblastiach je judikatúra iných členských štátov EU v použiteľná ako návod pre rozhodovanie v podobnej veci. V neposlednom rade zohráva rolu aj podobnosť právnej kultúry a jazyková blízkosť.

Podľa nálezu Ústavného súdu Českej republiky č. k. I. ÚS 4035/14 z 30. 1. 2018 „*Hodnocení relativně neurčitých pojmů objektivita a vyváženosti je přenecháno aplikační praxi, která by měla při jejich vymezení zohledňovat i poznatky relevantních vědních oborů, profesní etiky a podobně. ... Významným pro vyváženost sdělení je zastoupení jednotlivých zájmů, které se ve sdělení střetávají, podle jejich významu.*“

Obsah diskusného programu tvoria v prevažnej miere hodnotiace komentáre, resp. hodnotiace úsudky, pri ktorých je posudzovanie pravdivosti nemožné (na rozdiel od skutkových tvrdení, resp. tvrdení faktov). V prípade prezentovania kontroverzných tém je posúdenie „správnosti“ hodnotiacich úsudkov veľmi často vecou subjektívneho vnímania. Pre naplnenie požiadavky objektivity a nestrannosti programu aktuálnej publicistiky, ktorý pojednáva o kontroverzných témach, teda nie je nevyhnutné prezentovať iba objektívne fakty, ale legitímnou súčasťou programu aktuálnej publicistiky sú aj subjektívne hodnotiace komentáre, resp. hodnotiace úsudky. Je však potrebné, aby vysielateľ zabezpečil názorovú pluralitu tak, aby si recipient mohol vytvoriť na predmetnú tému ucelený názor na základe pluralitných a rozmanitých informácií a ponúknuť mu za týmto účelom viaceré relevantné pohľady, názory alebo informácie. Vysielateľ môže túto pluralitu a rozmanitosť zabezpečiť napríklad aj prostredníctvom reakcií moderátora programu na vyjadrenia hosťa programu.

Z judikatúry súdov však tiež vyplýva, že požiadavku objektivity, nestrannosti, resp. vyváženosti **nemožno uplatňovať mechanicky**, ale uplatnenie týchto požiadaviek **sa vždy musí prispôbiť špecifickým okolnostiam konkrétneho prípadu**. Najvyšší súd Slovenskej republiky vo vyššie citovanom rozsudku sp. zn. 3 Sžo 33/2013 uviedol: „*Pojmy objektivita a nestrannost sú pružnými právnymi pojmami, ktoré nie je možné presne právne definovať, ich obsah sa môže meniť, býva podmienený okolnosťami prípadu, na ktorý sa aplikuje právna norma. Tieto pojmy nie je možné explicitne definovať pre otvorený okruh prípadov, keďže jednotlivé informácie a vyjadrenia je nutné vnímať v kontexte ich použitia, a to aj s prihliadnutím na osoby, ktoré dostanú v konkrétnom príspevku priestor na vyjadrenie.*“

Porovnaniu požiadavky vyváženosti programov spravodajstva a programov politickej publicistiky (ktoré sú obdobou programov aktuálnej publicistiky) sa podrobne venoval rozsudok Najvyššieho správneho súdu Českej republiky č. k. 7 As 36/2012-24 zo dňa 3. 4. 2012, v ktorom súd uviedol: „*K pojmům zpravodajství a publicistika, jakož i objektivita a vyváženost, se podrobněji vyjádřil Nejvyšší správní soud ve svém rozsudku ze dne 26. 5. 2010, č. j. 3 As 6/2010 - 71. Vyšel především z žurnalistické doktríny (...), podle níž je úkolem zpravodajství pohotově přinášet věcnou informaci o aktuální události, kdežto účelem publicistických sdělení je informace komentovat a hodnotit, své adresáty pak získávat, přesvědčovat a vybízet. Smyslem zpravodajství je tedy výlučně veřejnost nezaujatě informovat, teprve cílem publicistiky je veřejné mínění ovlivňovat. Objektivita je základním požadavkem kladeným na zpravodajství, které se pokouší věcně, nestranně a nemanipulativně oddělit zprávu od komentáře. Ústřední charakteristikou takového postupu je ověřování pravdivosti výpovědi. Pojem objektivita tedy v sobě zahrnuje správnost (přesnost), transparentnost (uvádění pramenů) a věcnost (absence vlastních hodnocení). Nevyváženost je pak skrytá forma stranickosti, kdy jsou v určité kontroverzní situaci některé názory potlačovány ve prospěch názorů jiných. Zásada vyváženosti tak spočívá v požadavku na rovnoměrné zastoupení politických alternativ, co do rozsahu a úpravy zpravodajství. Důraz na důsledné dodržování zásad objektivita a vyváženosti bude u zpravodajství o poznání větší, než v případě pořadů publicistických. Minimálně aspekt věcnosti se pak v publicistice*

z povahy věci neuplatní vůbec. Míra tolerance vůči případným prohřeškům proti zákonem postulovaným zásadám objektivit a vyváženosti bude různá v závislosti na tom, půjde-li o pořad publicistický či o zpravodajskou relaci. (...) Vzhledem k tomu, že zásada objektivit byla v daném případě porušena v pořadu zpravodajském, lze takové pochybení dle názoru Nejvyššího správního soudu hodnotit jako relativně závažnější, než stalo-li by se tak v pořadu politicko-publicistickém.

Možno konštatovať, že mechanická vyváženost pri informovaní o témach týkajúcich sa aktuálnych politických sporov nie je žiaduca. Odborná literatúra k tomu uvádza: „**Vyloučit je nutno mechanickou aplikaci vyváženosti a počítání konkrétního času věnovaného každé ze zainteresovaných stran, což judikatura přesvědčivě potvrzuje. Podobně na její chápání nahlíží také mediálně-vědný diskurz.**“ (Škop, M. – Waschková Císařová, L.: Objektivita a vyváženost v rozhlasovém a televizním vysílání: nepochopený mýtus rovnosti všech hlasů. Právník 5/2023, s. 392).

Ako uviedla Rada v rozhodnutí RL/30/2024 z 3. 7. 2024 „...dôraz na vyvážené zastúpenie relevantných politických pohľadov je v prípade spravodajských programov oveľa väčší ako v prípade programov aktuálnej publicistiky. Možno totiž konštatovať, že spravodajské programy majú pre svoju povahu, z dôvodu, že diváci od spravodajstva spravidla očakávajú objektívne a nestranné informácie a viac sa na informácie odvysielané v spravodajstve spoliehajú, väčší vplyv na formovanie demokratickej diskusie a verejnej mienky v porovnaní s programami aktuálnej publicistiky.“

Pre porovnanie možno uviesť aj štandardy britského mediálneho regulátora Ofcom (Vysielací kódex Ofcomu), ktoré sa týkajú „náležitej nestrannosti“ (*due impartiality*) spravodajských a publicistických programov. „Náležitá nestrannosť“ (*due impartiality*), ktorá musí byť podľa Vysielacieho kódexu Ofcomu dodržaná v spravodajských a publicistických programoch, „neznamená, že každému názoru musí byť venovaný rovnaký časový priestor alebo že každý argument a každý aspekt každého argumentu musí byť zastúpený.“ Britský regulátor vo svojom kódexe uvádza, že prístup k „náležitej nestrannosti“ sa môže líšiť v závislosti od kontextu, povahy témy, typu programu a kanálu, pravdepodobného očakávania divákov atď. Podľa usmernenia 1.42 Vysielacieho kódexu Ofcomu „Zachovanie náležitej nestrannosti si nevyžaduje aby vysielateľ zaradil každý argument na určitú tému alebo aby v každom prípade poskytol priamo protichodný argument k argumentu prezentovanému v programe.“ Podľa usmernenia 1.43 Vysielacieho kódexu Ofcomu „Aby sa zachovala náležitá nestrannosť, nie vždy je potrebné prezentovať opačný názor, ktorý je v rozpore s názormi väčšiny alebo v rozpore s preukázanou skutočnosťou. Či bola alebo nebola zachovaná náležitá nestrannosť, bude tiež závisieť od celého radu ďalších faktorov, ako sú: povaha programu, prezentácia argumentov programu; transparentnosť jeho agendy, publikum, ktorému je určený a očakávania divákov.“ Odborná literatúra uvádza, že „náležitá nestrannosť“ uplatňovaná vo Veľkej Británii znamená stupeň nestrannosti primeraný danému problému. (McNAIR, B.: Sociologie žurnalistiky. Praha: Portál, 2004. s. 73)

Možno tiež podotknúť, že Najvyšší správny súd Českej republiky v rozsudku č. k. 7 As 23/2010-73 zo dňa 5. 5. 2010 uviedol, že v rámci politicko-publicistických programov (v zmysle slovenskej právnej úpravy ide o programy aktuálnej publicistiky) „...nutno vzít v úvahu, že ust. § 31 odst. 3 zákona o vysílání vyžaduje ve zpravodajských a politicko-publicistických pořadech dodržení zásad objektivit a vyváženosti. **U publicistických pořadů toto pravidlo nelze vykládat jako příkaz, aby v nich zaznívaly toliko bezbarvé, opatrnické a hyperkorektní názory.** Naopak, zejména proto, že sám zákonodárce zdůrazňuje, že zákaz jednostranného zvýhodňování se má vztahovat na celek vysílaného programu, nutno uvedené ustanovení vykládat v jeho materiálním obsahu, tedy jako **pokyn organizovat vysílání publicistických pořadů tak, aby jednotlivé pořady byly často angažované, kritické a názorově vyhraněné, samozřejmě vždy při zachování objektivit a pravdivosti sdělení o faktech, avšak ve svém celku vytvářely pestrou a z hlediska názorového spektra společnosti reprezentativní kombinaci, podporující co nejširší a nejotevřenější diskusi o společensky relevantních tématech.**“

Podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva je potrebné rozlišovať, či je vyjadrenie **skutkovým tvrdením** (tvrdením nejakého faktu), alebo či je **hodnotiacim úsudkom**. Je podstatné, či obsahom vyjadrenia sú empiricky overiteľné fakty, teda konštatovanie určitej objektívnej skutočnosti, alebo či má vyjadrenie charakter hodnotiaceho úsudku, t.j. subjektívneho názoru či postoja.¹ Skutkové tvrdenie (nazývané aj „fakt“) je teda tvrdenie, o ktorom možno jednoznačne povedať, že je pravdivé alebo nepravdivé. Hodnotiaci úsudok (resp. názor, postoj, hodnotenie) je naopak tvrdenie, ktorého pravdivosť sa nedá objektívne preukázať a nemôže sa ani vyžadovať, aby bola pravdivosť hodnotiacich úsudkov preukázaná. Hodnotiace úsudky preto požívajú vysokú mieru slobody prejavu.

Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva však vyplýva, že aj hodnotiaci úsudok môže byť excesom a nemusí byť chránený slobodou prejavu – a to najmä vtedy, keď hodnotiaci úsudok nemá faktický (skutkový) základ, z ktorého by mohol byť vyvodенý. **Hodnotiaci úsudok však požíva vysokú mieru slobody prejavu, ak reálne existuje faktický (skutkový) základ, z ktorého bol tento hodnotiaci úsudok vyvodенý.** Z rozhodnutí Európskeho súdu pre ľudské práva však zároveň vyplýva, že **pri uvádzaní názorov či hodnotiacich úsudkov nie je vždy potrebné súčasne výslovne uviesť aj fakty, na ktorých sa hodnotiace úsudky zakladajú.** Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Otegi Mondragon v. Španielsko* uviedol, že „**povinnosť uviesť skutočnosti na podporu hodnotiaceho úsudku je menej prísna, ak sú informácie už známe širokej verejnosti**“. V rozhodnutí *Feldek v. Slovensko* Európsky súd pre ľudské práva uviedol: „...Súd zásadne nemôže prijať tvrdenie, že hodnotiaci výrok môže byť za takýto považovaný, len ak je sprevádzaný faktami, na ktorých bol výrok založený... Nevyhnutnosť spojenia medzi hodnotiacim výrokom a faktami na jeho podporu sa môže pohybovať od prípadu k prípadu podľa osobitných okolností. V tejto veci je Súd uspokojený tým, že **hodnotiaci výrok, ktorý urobil sťažovateľ, bol založený na informáciách, ktoré už boli známe širšej verejnosti**...“.

* * *

Posúdenie predmetného programu a aplikácia vyššie uvedených východísk na predmetný prípad:

K osobám, ktoré v programe účinkovali:

Ako už bolo uvedené vyššie, v úvode predmetného programu *Komentáre dňa* moderátor informoval divákov, že hosťami programu pôvodne mali byť predseda výboru Národnej rady Slovenskej republiky pre kultúru a médiá Roman Michelko zo SNS a podpredsedníčka výboru Zora Jaurová z Progresívneho Slovenska, ktorí však budú hosťami v inom, mimoriadnom špeciálnom programe o budúcnosti RTVS.

Následne moderátor stručne zhrnul kľúčové zmeny, ktoré by mal priniesť zákon o RTVS, nasledovali v zostrihaných záberoch názory politikov na danú tému: Andrej Danko (predseda SNS), Martina Šimkovičová (ministerka kultúry, nominantka SNS), Roman Michelko (predseda výboru NR SR pre kultúru a médiá, SNS), Tomáš Drucker (minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR, Hlas-SD), Michal Šimečka (podpredseda NR SR, predseda hnutia, PS), René Parák (tímlíder strany Sloboda a Solidarita pre kultúru), Jozef Hajko (podpredseda výboru NR SR pre hospodárske záležitosti, KDH). K zmene zákona sa vyjadril aj generálny riaditeľ RTVS Ľuboš Machaj.

V ďalšej časti programu nasledovala diskusia, v rámci ktorej vystupovali hostia z mediálnej oblasti, ktorí sa vyjadrovali k návrhu zákona a analyzovali problém nezávislosti verejnoprávnych médií. Hosťami diskusie boli:

Július Lőrincz: Publicista, bývalý novinár a diplomat, bývalý predseda Tlačovej rady Slovenskej republiky (2012 – 2015). Začínal ešte počas vysokoškolského štúdia v redakcii spravodajstva voľakedajšieho

¹ Napr. BARTOŇ, M.: Svoboda prejavu: princípy, garance, meze. Praha: Nakladatelství Leges s. r. o., 2010, s. 85.

Československého rozhlasu na Slovensku a neskôr pôsobil v Pravde (do roku 2002). V rokoch 2002-2005 pôsobil na Ministerstve zahraničných vecí Slovenskej republiky.²

Karol Lovaš: Inštitút komunikačných štúdií a žurnalistiky, Fakulta sociálnych vied Karlovej univerzity. Bol politickým reportérom a moderátorom Rádia Twist. V roku 1996 získal cenu Literárneho fondu ako spoluautor relácie Žurnál. V roku 1999 bol spravodajcom vo vojnovnej Juhoslávii. V roku 2009 absolvoval Katolícku teologickú fakultu Karlovej univerzity v Prahe. Na Filozofickej fakulte Katolíckej univerzity v Ružomberku absolvoval postgraduálne štúdiá z Teórie a dejín žurnalistiky. Od roku 2016 sa venuje tiež vysokoškolskej pedagogickej činnosti so zameraním na rozhlasovú žurnalistiku. Miestom jeho akademického pôsobenia je Univerzita Karlova. Pravidelné rozhlasové zamyslenia Karola Lovaša uvádzal prvý okruh RTVS – Rádio Slovensko.³

Pavol Szalai: Vedúci kancelárie pre EÚ a Balkán v organizácii *Reportéri bez hraníc*. Pracoval ako novinár v denníku SME a pre mediálnu sieť EURACTIV.⁴

Marína Urbániková: Odborná asistentka na Katedre mediálnych štúdií a žurnalistiky na Masarykovej univerzite v Brne. V rokoch 2022 – 2024 pracovala na projekte Re-konceptualizácie role českých verejnoprávnych médií: očakávaní, výzvy a príležitosti (Projekt GAČR; hlavná riešiteľka).⁵

Z vyššie uvedených informácií vyplýva, že výber hostí možno považovať vzhľadom k tematickému zameraniu programu za relevantný.

K názorovej pluralite a vyváženosti predmetného programu:

Možno konštatovať, že v predmetnom programe dostali priestor všetky strany názorového spektra. Odznali stanoviská **politikov, resp. politických strán vládnej koalície**, ktorí zmenu zákona o RTVS navrhli, stanoviská **politikov opozície**, ktorí ju kritizujú, **generálneho riaditeľa RTVS**, a aj **názory a hodnotenia odborníkov z oblasti médií**. Rozhovor s hosťami programu bol diskusiou, v ktorej zaznievali argumenty a stanoviská vychádzajúce z profesionálneho pôsobenia hostí programu v oblasti médií.

Za podstatný z hľadiska zabezpečenie vyváženosti a plurality názorov možno považovať fakt, že moderátor v úvode **zhrnul obsah návrhu zákona o RTVS** a v programe v úvodnom zostrihu boli **sprostredkované názory predkladateľov, politikov, resp. predstaviteľov vládnej koalície či zástancov návrhu zákona o RTVS**, a to nasledovne:

Moderátor: *Ministerstvo kultúry predložilo na skrátene pripomienkovanie nový zákon. Pozrime sa teraz na kľúčové zmeny, ktoré chce súčasná vláda zaviesť. Inštitúcia sa premenuje na Slovenskú televíziu a rozhlas. Schválením zákona skončí aj súčasné vedenie. Generálny riaditeľ Ľuboš Machaj bol zvolený do funkcie v roku 2022 a riadne funkčné obdobie by mu malo trvať až do roku 2027. Nového generálneho riaditeľa už viac nemá voliť parlament, ale rada. Počet jej členov sa zníži zo súčasných 9 na 7, z nich 4 zvolí parlament a zvyšných 3 určí priamo ministerstvo kultúry a financií. Rada bude môcť generálneho riaditeľa odvolať aj bez udania dôvodu. Vzniknúť má aj nová Programová rada, ktorá bude posudzovať a kontrolovať program. Podľa akých kritérií rada vznikne, zatiaľ nie je jasné. Nový zákon počítá aj s opätovným zavedením zmluvy so štátom, ktorou sa dopĺňa financovanie telerozhlasu.*

(...)

² https://www.tasrtv.sk/live/2645?search_relacia=svet-tu-a-teraz&video_name=150104-002-003_svet_tat_20150121mp454bfc00a06361d13564d11fb,

https://novinarskacena.sk/media/content/files/CV_lorincz_OSF_marec2015.pdf

³ https://sk.wikipedia.org/wiki/Karol_Lova%C5%A1

⁴ <https://sk.linkedin.com/in/pavolszalai>

⁵ <https://www.muni.cz/lide/182258-marina-urbanikova/zivotopis>

Redaktor: *Ministerka kultúry síce hovorí o výhradách voči RTVS, o aké konkrétne ide, sme sa zatiaľ nedozvedeli. Rovnako nechcela komentovať ani nový zákon.*

Záber na M. Šimkovičovú.

M. Šimkovičová: *Už som to teraz povedala.*

Novinár: *Asi tie, tie náležitosti zákona poznáte, čiže mohli by ste ho aspoň teraz okomentovať.*

M. Šimkovičová (ministerka kultúry, nominantka SNS): **Áno, ideme v súlade s európskou.**

(...)

R. Michelko (predseda výboru NR SR pre kultúru a médiá /SNS/): **Ja som vždy bol za to, aby manažment volili Rady a nie plénum, lebo vtedy je to najviac spolitizované.** *Začína pripomienkové konanie, nevyklúčujem možnosti nejakých miernych obmien.*

(...)

T. Drucker (minister školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR /Hlas-SD/): *Ja som videl, že to bolo v medzirezortnom pripomienkovom konaní, ale neoboznámil som sa zatiaľ s tým textom zákona iba to, čo som si prečítal zatiaľ z médií.*

Záber na facebookovú stránku SMER-SD.

Mužský hlas: **Keď prejde nový zákon, RTVS konečne prestane byť hlásnou trúbou progresivizmu a militarizmu.**

Následná diskusia moderátora a hostí programu tvorila iba jednu z častí programu a preto nemožno záver o vyváženosti alebo nevyváženosti programu spraviť iba na základe priebehu diskusie s hosťami programu, ale treba zohľadniť aj úvod programu, v ktorom boli odvysielané aj vyjadrenia predstaviteľov vlády a vládnej koalície, ako aj časť programu obsahujúcu informácie z komparatívnej analýzy o spôsobe menovania vedenia verejnoprávnych vysielateľov v iných krajinách.

Vo viacerých prípadoch aj samotný moderátor položil vyvažujúce otázky, ktoré obsahovali kritické stanovisko aj k aktuálne platnému zákonu o RTVS, ktoré spochybňovalo názory hostí alebo prezentovalo aj záujmy či názory vlády, resp. politikov vládnej koalície, prípadne **prezentoval informácie z komparatívnej analýzy** o spôsobe menovania vedenia verejnoprávnych vysielateľov v iných krajinách, z ktorej vyplýva, že právna úprava zákona o RTVS platná v čase odvysielania predmetného programu je neštandardná (keďže väčšina verejnoprávnych vysielateľov v iných krajinách Európy volí vedenie za pomoci dozorného orgánu (napr. rady) a výnimkou je iba Španielsko a zatiaľ aj Slovensko, kde riaditeľa verejnoprávnej televízie volí parlament):

Išlo napríklad o nasledujúce otázky:

Moderátor: **„Prečo si to myslíte, že závodný rozhlas alebo závodná trúba nejakej, nejakej vlády. Z čoho vychádzate?“**

(...)

Moderátor: **„Postavenie RTVS sa ale mení už veľmi dlho. Už predchádzajúca vláda zmenila zásadnú vec, a to je financovanie. Nie je niekde tam základ toho, že dnes tu riešime práve tento problém?“**

(...)

Moderátor: **„Pán Lovaš, zatiaľ ďakujem. Zostaňte prosím s nami v spojení. Ja sa teraz obrátim opäť na pána Lőrincza, ktorý je s nami v štúdiu. Prečo podľa vás prichádza takáto zmena, čo tým vláda sleduje? Naozaj je tu záujem vy, urobiť z televízie niečo, čo sa vôbec nepodobá na verejnoprávne médium?“**

(...)

Moderátor: **„Pán Lovaš, vy sledujete aj slovenské médiá, učíte na katedre mladých žurnalistov na Univerzite Komenského v Prahe. Je možné povedať, že Slovenská televízia spĺňa tie kritériá**

verejnoprávnosti tak, ako sú známe v celej Európe, a možno povedať, že RTVS je verejnoprávne médium so všetkým? **Alebo sú tu nejaké veci, ktoré by bolo možné kritizovať?**“

(...)

Moderátor: „Pán Lovaš, **na druhej strane čo by mala urobiť vláda, aby, ak má pocit, že má malý prístup do verejnoprávneho média, aby mala väčšiu možnosť informovať, povedzme, obyvateľov Slovenska o svojich rozhodnutiach. Ako by mala postupovať, aby to bolo na európskej normálnej úrovni?**“

(...)

Moderátor: „No a my pokračujeme v rozhovore s pánom Lórincom. Ďalšia otázka by smerovala k tomu, čo som sa už pýtal možno aj pána Lovaša čiastočne, **aký by mal byť podľa vás model vzťahu medzi vládou a verejnoprávnu inštitúciou, aby bol korektný, aby vláda nemala pocit, že málo sa informuje o veciach, ktoré sú pre ňu dôležité, a naopak, aby si verejnoprávna inštitúcia zachovala svoju samostatnosť a mohla napríklad aj kontrolovať vládu a byť k nej veľmi kritická?**“

(...)

Moderátor: „Ďakujem pekne. Poďme si prosím teraz pozrieť spoločne jednu analýzu. Podľa analýzy Kancelárie Národnej rady Slovenskej republiky, ktorá vznikla v roku 2021, **si väčšina verejnoprávnych vysielateľov volí vedenie za pomoci dozorného orgánu, teda povedzme Rady. Výnimkou je v Európe iba Španielsko a zatiaľ aj Slovensko, kde riaditeľa verejnoprávnej televízie volí parlament. Pozrime sa teraz na porovnanie jednotlivých dozorných orgánov.**“

Možno konštatovať, že **reakcie moderátora** reagujúce na vyjadrenia resp. hodnotenia hostí programu **nie sú jediným spôsobom, ako je možné zabezpečiť pluralitu názorov v programe**. Pluralitu názorov je možné zabezpečiť aj inými spôsobmi, napríklad **odvysielaním iných relevantných stanovísk** (napr. stanovísk politikov) v samostatnej časti programu (napr. v úvode) alebo **samotným znením otázok položených moderátorom**, ktoré v sebe zahŕňajú aj stanovisko, resp. názor druhej strany sporu, alebo sú spochybňujúce voči stanovisku zastávanému hosťom programu, a teda majú vyvažujúci účinok zabezpečujúci pluralitu názorov. Zabezpečenie plurality názorov v programe treba teda posudzovať **v rámci celého programu** a nie je možné izolovane posudzovať iba obsah diskusie moderátora s hosťami.

Keďže z vyššie citovanej judikatúry vyplýva, že pojmy objektivity a nestrannosti sú pružné a ich výklad a obsah závisí vždy od špecifických okolností konkrétneho prípadu, aj miera povinnosti oponentúry zo strany moderátora závisí od špecifických okolností konkrétneho programu, napr. od charakteru vyjadrení hostí programu. Prípadné oponujúce reakcie moderátora by teda nemali byť moderátorom vykonávané mechanicky, „za každú cenu“ a „v každom prípade“, t. j. napríklad vo vzťahu ku každému jednému kritickému hodnotiacemu úsudku urobenému hosťom programu. Vo všeobecnosti tiež možno konštatovať, že reakcie moderátora, ktorými moderátor oponujúcim spôsobom reaguje na prípadné sporné tvrdenia hostia programu, by nemali byť iba samoúčelné a formálne, ale mali by byť racionálne a zmysluplne konštruované, resp. formulované, a mali by aj reálne prispievať k zvýšeniu názorovej plurality.

V prípade predmetného programu možno konštatovať, že vysielateľ zabezpečil pluralitu názorov v programe tým, že v úvode programu **odvysielal vyjadrenia politikov vládnej koalície k návrhu zákona o zrušení RTVS**, a následne tým, že **moderátor položil hosťom programu viaceré otázky, ktoré mali kritický alebo spochybňujúci charakter** vo vzťahu k názorom zastávaným hosťami programu. Tieto vyjadrenia politikov a moderátorom položené otázky mali vyvažujúci účinok vo vzťahu k vyzneniu programu ako celku.

Skutočnosť, že štyria pozvaní hostia, ktorí boli vysielateľom oslovení z titulu svojej relevantnosti a kompetentnosti (boli to predstavitelia akademickej obce zaoberajúci sa médiami alebo predstavitelia organizácií zaoberajúcich sa médiami) sa zhodli vo svojej kritike ohľadne návrhu na zrušenie RTVS, nie je sama o sebe problematická z hľadiska povinnosti vysielateľa zabezpečiť objektivnosť a nestrannosť

programu. Vysielateľ poskytol priestor pre viaceré pohľady na danú problematiku a za týmto účelom oslovil relevantných a kompetentných hostí. Odborníci z oblasti médií nie sú vopred kategorizovaní na „provládnych“ a „pro-opozičných“, a preto vysielateľ nemôže vopred *apriori* predpokladať obsah ich vyjadrení.

Ku kriticky vyhraneným, hyperbolizujúcim alebo expresívnym hodnotiacim úsudkom obsiahnutým v programe:

Téma zrušenia verejnoprávneho média RTVS, resp. jej nahradenie novou inštitúciou s novým vedením, je významná spoločenská téma, ktorá významne ovplyvňuje mediálny priestor aj spoločnosť na Slovensku a **je záležitosťou verejného záujmu**. Kritické vyjadrenia na adresu zámeru zrušiť RTVS sú v súlade s hlavnou úlohou žurnalistiky – kontrolou verejnej moci, ktorej súčasťou je aj **právo kriticky sa vyjadrovať ku sporným legislatívnym zámerom týkajúcim sa záležitostí verejného záujmu**. Európsky súd pre ľudské práva neustále zdôrazňuje kľúčovú úlohu médií, ktoré sú „strážnym psom“ demokracie („public watchdog“). Každý zásah do slobody prejavu médií preto posudzuje veľmi prísne. Európsky súd pre ľudské práva v mnohých rozhodnutiach uviedol, že úlohou médií je poskytovať informácie a myšlienky o veciach verejného záujmu (napr. rozhodnutie *Thorgeir Thorgeirson v. Island*). Európsky súd pre ľudské práva vo svojich rozhodnutiach posudzuje obmedzenia slobody prejavu veľmi prísne, ak sa tento prejav týkal záležitostí verejného záujmu. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Handyside v. Spojené kráľovstvo* (rozsudok zo 7. decembra 1976, ods. 49) uviedol: „Sloboda prejavu predstavuje jeden z podstatných základov [demokratickej] spoločnosti a jednu zo základných podmienok jej pokroku a rozvoja každého človeka. Podľa čl. 10 ods. 2 [Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd] sa [sloboda prejavu] vzťahuje nielen na „informácie“ alebo „myšlienky“, ktoré sú prijímané priaznivo alebo sú považované za neškodné alebo je k nim zaujímavý ľahostajný postoj, ale aj na také, ktoré urážajú, šokujú alebo znepokojujú štát alebo určitú časť obyvateľstva. Také sú požiadavky pluralizmu, tolerancie a znášanlivosti, bez ktorých nemôže existovať demokratická spoločnosť.“ Podľa Európskeho súdu pre ľudské práva **najvyššiu mieru kritiky musí zniesť vláda** a jej konanie, zábery, resp. jej nečinnosť. Európsky súd pre ľudské práva v rozhodnutí *Castells v. Španielsko* uviedol, že „limity prípustnej kritiky sú širšie, ak ide o vládu a to v porovnaní so súkromnými osobami, či dokonca aj s politikmi. V demokratickej spoločnosti musí byť konanie i nečinnosť vlády predmetom prísneho skúmania nielen zo strany orgánov zákonodarnej či súdnej moci, ale aj zo strany tlače a verejnej mienky.“

Z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vyplýva, že novinárom a masmédiám prislúcha zvýšená miera ochrany ich slobody prejavu v porovnaní s inými subjektmi, a to zvlášť pri informovaní o veciach verejného záujmu (napr. rozhodnutie *Bladet Tromsø a Stensaas v. Nórsko*). Ako už bolo uvedené vo všeobecných východiskách, podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva požívajú hodnotiace úsudky vysokú mieru slobody prejavu, ak vychádzajú z reálne existujúceho skutkového základu, resp. existujúcich faktov. V rozhodnutí *Prager a Oberschlick v. Rakúsko* Európsky súd pre ľudské práva uviedol, že „**novinárska sloboda zahŕňa aj možnosť uchýliť sa k istej miere zveličovania alebo dokonca provokácie**“. Ako príklady z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, kde súd považoval hodnotiaci úsudok za súladný so slobodou prejavu médií, možno uviesť rozhodnutie *Lingens v. Rakúsko*, kde išlo o výrok, že konanie rakúskeho kancelára je „*najodpornejší oportunistický*“, rozhodnutie *Grinberg v. Rusko*, kde za legitímny hodnotiaci úsudok súd považoval výrok, že konkrétna osoba konala bez akejkoľvek „*hanby a zábran*“, alebo rozhodnutie *Thorgeir Thorgeirson v. Island*, kde súd považoval za legitímny hodnotiaci úsudok slovné spojenie použité novinármi pri kritike tvrdých zákrokov policajtov, že títo policajti sú „*netvori v uniformách*“.

V programe boli osobami účinkujúcimi v programe použité viaceré kriticky vyhranené, alebo hyperbolizujúce či expresívnejšie výrazy. Šlo napríklad o nasledovné vyjadrenia:

M. Šimečka (podpredseda NR SR, predseda hnutia /PS/): „O čo v skutočnosti vláde ide v tomto zákone, je vytvoriť vlastnú propagandistickú štátnu televíziu. Vytvoriť médium, ktoré bude servilne pomáhať tejto vláde, kde budú pretláčané proruské naratívy.“

(...)

P. Szalai: „Reportéri bez hraníc, ako medzinárodná organizácia na ochranu slobody tlače, považuje návrh tohto zákona za snahu urobiť z verejnoprávneho média feudálne léno vlády Slovenskej republiky. Chcem zdôrazniť, že ide o bezprecedentnú snahu takýmto spôsobom ovládnuť Slovenský rozhlas, Slovenskú televíziu, ktorá nemala takúto podobu ani počas Mečiara v 90-tych rokoch. Vláda, podľa tohto zákona, by mala cez novú radu RTVS, novozriadenú Programovú radu a zmluvu so štátom o financovaní, diktovať médiu, čo má vyselať. Nie sú tam žiadne účinné záruky nezávislosti. Tento návrh zákona považujeme za absolútne účelový, teda s cieľom ukončiť pôsobenie generálneho riaditeľa súčasného Ľuboša Machaja a politicky ovládnuť verejnoprávne médium, a ešte chcem zdôrazniť, že napriek tvrdeniam dôvodovej správy o súlade tohto návrhu s právom Európskej únie, je s ním v nesúlade.“

Vychádzajúc z vyššie uvedených princípov slobodu prejavu možno konštatovať, že vyjadrenie opozičného politika M. Šimečku bolo síce kritické a vyhranené, ale vzhľadom na to, že reagovalo na existujúcu skutočnosť (zámer vládnej koalície zrušiť RTVS a nahradiť ju novou inštitúciou, dôvody pre zrušenie RTVS uvádzané predstaviteľmi vládnej koalície, a prebiehajúci spor medzi vládnu koalíciou a opozíciou týkajúci sa postoja k vojenskej agresii Ruska voči Ukrajine a postoja k Rusku), ide o politické hodnotenie činnosti vládných politikov urobené **v rámci legitímneho politického zápasu medzi vládnu koalíciou a opozíciou, ktorý podlieha vysokej miere slobody prejavu**. Treba zdôrazniť, že priamo pred týmto vyjadrením M. Šimečku bolo v programe citované vyjadrenie z facebookovej stránky strany SMER-SSD v znení „*Keď prejde nový zákon, RTVS konečne prestane byť hlásnou trúbou progresivizmu a militarizmu.*“, ktoré zasa prinieslo veľmi kritické a vyhranené vyjadrenie a hodnotenie politickej strany vládnej koalície.

Možno tiež konštatovať, že vyjadrenie P. Szalaa ako predstaviteľa medzinárodnej organizácie na ochranu slobody tlače *Reportéri bez hraníc* bolo jeho legitímnym hodnotiacim úsudkom, ktorý vychádza z existujúceho skutkového základu (z medializovaného zámeru návrhu zákona o zrušení RTVS a z dôvodov uvádzaných predstaviteľmi vládnej koalície pre zrušenie RTVS a jej nahradenie novou inštitúciou), a preto v zmysle judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva požíva vysokú mieru slobody prejavu.

Pri posúdení otázky, či bol moderátor povinný na slovné spojenia a výrazy použité hosťami diskusie osobitným spôsobom zareagovať, a pri posúdení otázky, aká miera kritickosti, vyhranenosti a expresívnosti a aké slovné výrazové prostriedky sú prípustné v spravodajských programoch a v programoch aktuálnej publicistiky (resp. v politicko-publicistických programoch) je potrebné zohľadniť aj rozdiel medzi účelmi týchto žurnalistických žánrov. Možno v tejto súvislosti podotknúť, že Najvyšší správny súd Českej republiky v rozsudku č. k. 10 As 100/2020-35 zo dňa 30. 9. 2020, ktorý interpretuje obdobnú zákonnú požiadavku „objektivity a vyváženosti“ politicko-publicistických programov zakotvenú v českom zákone č. 231/2001 Sb. o prevádzaní rozhlasového a televízneho vysielaní, uviedol: „*Smyslom zákonného rozlíšení pořadů zpravodajských a pořadů publicistických je umožnit divákům učinit si vlastní názor na co nejobektivněji prezentovaná fakta (u pořadů čistě zpravodajského charakteru, kde by provozovatel vysílání neměl divákům podsouvat žádné hodnotící soudy) na straně jedné, a poslechnout si nezávadné originální a kontroverzní názory a hodnotící soudy v publicistických pořadech na straně druhé. Jak již Nejvyšší správní soud řekl, úkolem „zpravodajství je „pohotově přinášet věcnou informaci o aktuální události“, přičemž by tato neměla obsahovat jakékoli emotivní výrazy, vulgarismy, slangová či argotická vyjádření, účelem publicistických sdělení je informace komentovat a hodnotit, své adresáty pak „získávat, přesvědčovat a vybízet“, k čemuž jsou oprávněna využívat obrazných a expresivních vyjádření tak říkajíc dle libosti“ [rozsudek ze dne 26. 5. 2010, čj. 3 As 6/2010-71, zde ve vztahu k TV Nova , část V.a)].“*

Zo základného práva na slobodu prejavu, ako aj z vyššie uvedenej súdnej judikatúry teda vyplýva, že použitie kriticky vyhranených, hyperbolizujúcich alebo aj expresívnejších hodnotiacich úsudkov alebo výrazových prostriedkov môže byť legitímnou súčasťou kritických hodnotiacich úsudkov, resp. komentárov, týkajúcich sa aktuálnych udalostí, a teda skutočnosť, že moderátor na takéto výrazy použité hosťom programu výslovne a osobitne nereaguje, automaticky neznamená porušenie zákona. Súčasťou povinnosti vysielateľa zabezpečiť objektivitu a nestrannosť, resp. názorovú pluralitu programu, totiž nie je povinnosť moderátora zjemňovať alebo korigovať kriticky vyhranené alebo hyperbolizujúce či expresívne výrazy, slovné spojenia alebo prívlastky použité hosťom, ani napomínať hosta, aby takéto výrazy nepoužíval, ani dbať na to, aby boli v programe používané iba také výrazy, prívlastky, resp. slovné spojenia, ktoré sa „nikoho nedotknú“. V predmetnom prípade boli síce niektoré slovné spojenia použité osobami účinkujúcimi v programe veľmi kriticky vyhranené, ale neboli vulgárne, dehumanizujúce, neútočili na ľudskú dôstojnosť, a vychádzali z existujúceho skutkového základu (zámer zrušiť RTVS a dôvody uvádzané predstaviteľmi vládnej koalície na zrušenie RTVS).

Treba tiež podotknúť, že Rada v inom prípade iného vysielateľa zastavila konanie začaté za možné porušenie objektivitu a nestrannosti diskusného programu aktuálnej publicistiky (rozhodnutie č. RZK/152/2023 zo dňa 22. 11. 2023), a to napriek tomu, že hosť v diskusnom programe uvádzal expresívne alebo hyperbolizované hodnotenia svojich politických súperov alebo politickej situácie a moderátor mnohé jeho tvrdenia nevyvažoval. Rada však **zastavila toto správne konanie z dôvodu, že hodnotiace úsudky požívajú vysokú mieru slobody prejavu** a pri posudzovaní objektivitu treba uplatniť prístup minimalizácie zásadu do ústavného práva na slobodu prejavu, ktorý vyplýva z čl. 26 ods. 4 Ústavy SR a z ústavného testu proporcionality. Rada v tomto rozhodnutí uviedla: „Z ústavnej zásady proporcionality vyjadrenej v čl. 26 ods. 4 Ústavy SR vyplýva požiadavka, že do základného práva na slobodu prejavu a šírenie informácií je možné zasiahnuť len vtedy, ak je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné, z čoho vyplýva požiadavka minimalizácie zásahu do základného práva na slobodu prejavu. (...) ...možno podľa názoru Rady konštatovať, že hoci moderátor pri niektorých vyhranených vyjadreniach hosťa programu neprejavil dostatočnú aktivitu a nereagoval na ne, **väčšina vyjadrení hosťa programu uvedených v oznámení o začatí konania mala povahu hodnotiacich úsudkov, resp. vyjadrenia názoru na konkrétne reálne udalosti alebo skutočnosti, hoci častokrát bola forma vyjadrenia názoru expresívna alebo hyperbolizovaná.** Možno konštatovať, že hoci moderátor mohol vyvinúť väčšiu aktivitu a mohol vo väčšej miere vyvažovať vyjadrenia hosťa programu svojimi reakciami, čo sa týka posúdenia objektivitu a nestrannosti možno prípad predmetného programu považovať za hraničný prípad, v ktorom je potrebné prípadné udelenie sankcie dôkladne zvážiť, aby vyžadovanie reakcií moderátora pod hrozbou sankcie nebolo neprimeraným bremenom kladeným na vysielateľa. Ako bolo uvedené vyššie, podľa názoru Rady možno konštatovať, že viaceré vyjadrenia hosťa programu, ktoré boli uvedené aj v oznámení o začatí konania, boli hodnotiacimi úsudkami, a neboli tvrdeniami faktov. Hodnotiace úsudky vo všeobecnosti, aj podľa judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, požívajú vyššiu mieru slobody prejavu ako tvrdenia faktov, resp. skutočností. Hoci boli niektoré hodnotiace úsudky hosťa programu expresívne alebo vyjadrené pomocou hyperbol (...), v prípade hodnotiacich úsudkov nie je vyžadovaná taká vysoká miera intenzity reakcií moderátora, ako v prípade tvrdenia faktov, a to v záujme minimalizácie zásahu do základného práva na slobodu prejavu. (...) Vzhľadom na povahu a formuláciu vyjadrení hosťa programu, vzhľadom na celkové vyznenie, spracovanie a obsah namietaného programu a vzhľadom na ústavnú požiadavku minimalizácie zásahu do slobody prejavu, je Rada toho názoru, že nedostatok reakcií moderátora v predmetnom prípade nedosiahol až takú intenzitu, ktorá by mala tak závažný dopad na právo verejnosti byť objektívne a nestranne informovaný o veciach verejného záujmu a o spoločensky relevantných témach, aby bolo nevyhnutné udeliť vysielateľovi sankciu a zasiahnuť do slobody prejavu vysielateľa.“

K prístupu moderátora k vedeniu diskusie a k spôsobu spracovania témy v programe:

Podľa § 16 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. „*Poskytovateľ obsahovej služby poskytuje obsahovú službu slobodne a nezávisle. Do jej obsahu možno zasahovať iba na základe zákona a v jeho medziach.*“ Toto ustanovenie je vyjadrením **redakčnej slobody vysielateľa**.

Dramaturgia programu, výber tém, skladba hostí diskusných programov ako aj výber moderátora spadajú plne do kompetencie vysielateľa a vedenia redakčného tímu v zmysle § 16 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. Rada v rámci svojej rozhodovacej praxe rešpektuje danú kompetenciu vysielateľa. Kompetenciou Rady v medziach zákona č. 264/2022 Z. z. a samotného ustanovenia § 25 písm. b) nie je hodnotiť výber, erudovanosť alebo kvalitu práce moderátora programu, ak táto priamo neovplyvnila objektivitu a nestrannosť programu.

Programy aktuálnej publicistiky zahŕňajú rôznorodé formáty, ktorých štýl, obsah, forma, spôsob prezentovania informácií, rétorika, ako i charakter sa líšia, čo znamená aj **väčší priestor pre vysielateľa na uplatnenie slobody prejavu pri tvorbe takýchto programov**. Z odbornej literatúry z oblasti teórie žurnalistiky a mediálnych štúdií vyplýva, že v prípade diskusií v programoch aktuálnej publicistiky existujú rôzne štýly a prístupy k moderovaniu, resp. vedeniu diskusií.⁶ Vysielateľ, resp. moderátor má v zmysle redakčnej slobody vysielateľa vyplývajúcej z § 16 ods. 1 zákona č. 264/2022 Z. z. **právo zvoliť si rôzne štýly moderovania** diskusných programov, ak popri tom zabezpečí splnenie požiadavky objektivitu a nestrannosti programu.

Možno podotknúť, že za jedno z hlavných kritérií objektivitu sa vo všeobecnosti považuje aj „*osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu k predmetu spravodajstva*“. Ide teda o osvojenie si pozície odstupu a neutrality vo vzťahu **k predmetu spravodajstva, a nie vo vzťahu k predmetu programu aktuálnej publicistiky**, kde sú názory a hodnotové postoje moderátora často nevyhnutnou a legitímnou súčasťou diskusie s hosťami programu – sú napríklad súčasťou otázok moderátora alebo reakcií moderátora na vyjadrenia hostí diskusného programu. Odborná literatúra o požiadavke neutrality formulácií a prezentácie kriticky uvádza: „*Neustále neutrální pozice není přirozená, přesvědčivá a nemusí nutně pomoci pochopení problému, nemluvě o potřebě získávat zájem a pozornost publika.*“ (McQUAIL, D.: Žurnalistika a společnost. Praha: Karolinum, 2016, s. 118)

Treba zdôrazniť, že **reakcie moderátora na vyjadrenia hostí sú len jedným zo spôsobov, ako zabezpečiť, že v programe odznejú aj názory druhej strany**. Ak by aj moderátor hosťom programu svojimi reakciami výslovne neopponoval, resp. nekládol viac podrobnejších doplňujúcich otázok k ich vyjadreniam, to ešte automaticky neznamená, že v programe nebola zabezpečená názorová pluralita. Je vecou redakčnej slobody vysielateľa rozhodnúť o spôsobe spracovania nejakej témy. Divákovi programu sa vždy môže javiť, že moderátor programu mohol ísť pri jednotlivých otvorených témach do väčšej hĺbky, alebo že mal svojimi reakciami viac oponovať voči vyjadreniam hostí programu, avšak odlišná predstava o spôsobe, hĺbke a dôkladnosti spracovania nejakej témy ešte automaticky neznamená, že prišlo k porušeniu zákona.

Podstatné v predmetnom prípade teda nie je to, že moderátor hosťom vždy výslovne neopponoval, ale že **v predmetnom programe bola zabezpečená pluralita názorov iným spôsobom** – a to napríklad odvysielaním vyjadrení politikov vládnej koalície v úvode programu, ako aj obsahom otázok kladených moderátorom, ktoré zahŕňali aj pohľady druhej strany alebo ktoré mali kritický alebo spochybňujúci charakter vo vzťahu k názorom zastávaným hosťami programu.

K skutočnosti, že mediálny regulátor by nemal vystupovať v pozícii hodnotiteľa žurnalistickej kvality, resp. akéhosi odborného recenzenta úrovne žurnalistickej práce, ale má právomoc rozhodovať iba o otázkach, ktoré mu zveruje zákon, sa v minulosti vyjadrili aj súdy. Napríklad Najvyšší správny súd

⁶ Napr. Boyd, A.: Příručka pro novináře. Zpravodajství v rozhlasu a televizi. Praha: Centrum nezávislé žurnalistiky, 1995, s. 72.

Českej republiky v rozsudku č. k. 7 As 23/2010 – 73 z 5. 5. 2010, uviedol: „*Nejvyšší správní soud se shoduje se stěžovatelkou v tom, že názory vyslovené v reportáži lze v určitém úhlu pohledu považovat za intelektuálně ploché a odrážející ve společnosti převažující zjednodušené představy, které se mohou při bližším zkoumání ukázat jako nanejvýš sporné (stereotyp hamižných a mocichtivých církví, zejména pak církve katolické). Stěžovatelka [česká Rada pre rozhlasové a televízne vysielanie] však vystupovala v roli správního orgánu ukládajícího sankce, nikoli v roli odborného recenzenta či manažera příslušné redakce, kterým by jistě příslušelo hodnotit předmětnou reportáž z hlediska její kvality (tj. u názoru z hlediska jeho hloubky a promyšlenosti). Ač tedy lze jistě přemýšlet o tom, zda se reportáž dostatečně dokázala vyvarovat zaběhlých klišé, bezpochyby nebyly redakční komentáře, jež v ní zazněly, neslučitelné s demokratickými hodnotami, a a priori je nelze mít za neslučitelné s principy lidských práv. Nejednalo se ani o kritiku, která zcela postrádá věcný základ a pro kterou nelze nalézt žádné zdůvodnění.*“

Možno podotknúť, že skutočnosť, že vysielateľ spracoval tému programu určitým spôsobom, bolo **redakčným rozhodnutím, ktoré podlieha redakčnej slobode vysielateľa**. Rada v zmysle zákona č. 264/2022 Z. z. nemá právomoc určovať dramaturgiu programu, spôsob spracovania témy v programe, ani povinnú „hlĺbku“ alebo „dôkladnosť“ spracovania témy. V takom prípade by totiž šlo o porušenie redakčnej slobody a zároveň porušením základného práva na slobodu prejavu vysielateľa v zmysle čl. 26 Ústavy Slovenskej republiky.

* * *

Na základe posúdenia celkového vyznenia programu a na základe vyššie uvedených právnych východísk posudzovania vyváženosti programu možno konštatovať, že vzhľadom na to, že argumenty vlády, resp. predstaviteľov vládnej koalície boli prezentované v úvodnom zostrihu, že moderátor položil hosťom programu viaceré otázky, ktoré mali kritický alebo spochybňujúci charakter vo vzťahu k názorom zastávaným hosťami programu a mali vyvažujúci účinok vo vzťahu k vyzneniu programu ako celku, vzhľadom na redakčnú slobodu vysielateľa, osobitný spoločenský kontext a tému, ktorá je záležitosťou verejného záujmu, vzhľadom na to, že hodnotiace úsudky urobené hosťami programu požívajú vysokú mieru slobody prejavu, a vzhľadom na ústavnú požiadavku minimalizácie zásahu do slobody prejavu, nemožno konštatovať, že by účastník konania porušil zákonnú povinnosť objektivity a nestrannosti programu aktuálnej publicistiky podľa § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z.

Vychádzajúc z vyššie uvedeného preto Kancelária Rady zastáva názor, že v programe *Komentáre dňa* odvysielanom na programovej službe RTVS 24 dňa 12. 3. 2024 o cca 20:20 hod. účastník predmetného správneho konania **neporušil** povinnosť vyplývajúcu z § 25 písm. b) zákona č. 264/2022 Z. z. zabezpečiť objektivitu a nestrannosť programu aktuálnej publicistiky. Z toho dôvodu Kancelária Rady navrhuje predmetné správne konanie **zastaviť**.

* * *

ZÁVER:

Na základe uvedených skutočností Kancelária Rady pripravila vyššie uvedený návrh uznesenia.